

ŠIMTMETĮ ŠVENČIANTI LIETUVOS KARIUOMENĖ – DRAŠOS IR RYŽTO PAVYZDYS

Vilnius, lapkričio 24 d. Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė stebėjo Lietuvos kariuomenės atkūrimo 100-mečiui skirtą šalies ir užsienio sąjungininkų parodą. Tokio dydžio ir masto Lietuvos karinių pajėgų paradas surengtas pirmą kartą po nepriklausomybės atkūrimo.

Šimtmečio proga sveikindama Lietuvos karius, Prezidentė pabrėžė, kad jų ryžtas tarnauti ir ginti Lietuvą įprasmina mūsų protėvių žygius – nueitas ilgas ir garbingas kelias nuo pirmųjų savanorių būrių iki modernių gynybos pajėgų šiandien.

Dėkodama kariams už tarnybą, šalies vadovė jiems linkėjo būti nepalaužiamiems ir toliau tvirtai lydėti Lietuvą naujame – laisvės – šimtmečiu. Šiandienos paradas yra žinia pasauliui, kad esame pasirengę visomis išgalėmis ginti savo Tėvynę, laisvę ir bendras vertybes.

„Mes didžiuojamės savo kariuomene ir sąjungininkų vienybe! Džiugu, kad šalia mūsų Trispalvės – tokia daugybė kitų valstybių vėliavų“, – sakė Prezidentė. Lietuvos kariuomenė reikšmingai prisideda stiprindama demokratijos skydą abipus Atlanto, neša vilgtį kovos broliams Ukrainoje.

Kariniame parade dalyvavo apie 1800 karių ir beveik 80 karinės technikos vienetų iš Lietuvos bei dar 27 šalių – artimiausių sąjungininkų ir partnerių: Albanijos, Belgijos, Čekijos, Danijos, Estijos, Ispanijos, Italijos, Jungtinių Amerikos Valstijų, Jungtinės Karalystės, Kanados, Kroatijos, Latvijos, Lenkijos, Liuksemburgo,

Lapkričio 24 d. Vilniuje atkurtos Lietuvos kariuomenės 100-mečio renginiai užbaigti įspūdinga karių rikiuote ir kariniu paradu. Beveik 2000 žygiavusių bei karinę techniką vairavusių karių ir 80 karinės technikos vienetų pademonstravęs paradas gali vadintis didžiausiu kariniu renginiu atkurtos Nepriklausomos Lietuvos istorijoje.

LR KAM / Alfredo Pliadžio nuotr.

Moldovos, Norvegijos, Nyderlandų, Portugalijos, Prancūzijos, Sakartvelo, Slovakijos, Slovėnijos, Suomijos, Švedijos, Ukrainos, Vengrijos ir Vokietijos.

Jungtinės Amerikos Valstijos specialiai Lietuvos paradiui atgabeno ilgojo nuotolio priešlėktuvinės gynybos sistemą „Patriot“, Vokietija – tankus „Leopard 2“, o Lenkija – naikintuvus F-16, kurie kartu su Baltijos šalių NATO oro policijos misiją vykdančia Belgija atliko sveikinimo skrydį.

Pirmasis paradas nepriklausomoje Lietuvoje buvo surengtas 1919 m. vasario 16

d. Vilniuje, Rotušės aikštėje. Vėliau kariniai parada vykdavo Kaune. Juose dalyvaudavo visų Lietuvos kariuomenės padalinių atstovai su savo ginkluote ir technika – pėstininkai, kavalerija, aviatoriai, artileristai, Alytaus ulonai, Karo mokyklos kariūnai, iš Klaipėdos atvykdavo karo laivyno būrys.

Atkūrus nepriklausomą Lietuvos valstybę, 1990 m. lapkričio 23 d. Kaune įvyko pirmasis Lietuvos kariuomenės paradas po penkiasdešimt metų trukusios sovietinės okupacijos.

Prezidentės spaudos tarnyba

ISPĖJA DĖL GALIMO RUSIJOS KIŠIMOSI Į EUROPOS PARLAMENTO RINKIMUS

Eurokomisarė Vera Jourova įspėja, kad kitamet vyksiantys Europos Parlamento rinkimai gali būti veikiami Rusijos ir kitų šalių propagandos ar net kibernetinių atakų.

„Nauji rinkimai nebus įprastiniai, mes turime mobilizuoti visus šaltinius, visus pajėgumus“, – Vilniuje ketvirtadienį žurnalistams sakė Europos Komisijos (EK) narė, atsakinga už teisingumą, vartotojų teises ir lyčių lygybę.

V. Jourova teigia, jog valstybėms narėms yra pateiktos ir konkrečios rekomendacijos, į ką reikėtų atkreipti dėmesį.

„Gali būti grėsmių iš išorės. Nenoriu konkretizuoti, kad tik iš Rusijos. Bet, bet kuriuo atveju, yra esminis siūlymas, kad visos išorės įtakos ir grėsmės turi būti kruopščiai analizuojamos ir sustabdytos kiek įmanoma anksčiau“, – tvirtino eurokomisarė.

Tarp teikiamų rekomendacijų – siūlymai šalims užtikrinti balsavimo savarankiškumą rinkėjams, apsaugoti asmens duomenis, kad jie nebūtų naudojami politinės kampanijos tikslais.

Ji pabrėžė, kad Rusijos propagandos grėsmė itin aktuali buvusios Sovietų Sąjungos šalims, tarp jų – ir Lietuvai.

Europos Komisijos narė teigė, kad šalys turėtų ruoštis

ir galimoms kibernetinėms atakoms.

Pasak jos, EK bendradarbiauja ir su informacinių technologijų kompanijomis, siekdama „mobilizuoti pajėgumus“, kurie galėtų padėti aptikti dezinformacijos šaltinius, netgi samdyti specialius informacijos tikrintojus (angl. *fact-checkers*).

„Norime, kad šalys sustiprintų pastangas prieš kibernetines atakas. Taip pat rekomenduojame peržiūrėti politinės kampanijos taisykles“, – sakė V. Jourova.

Ji teigė, kad tarp rekomendacijų – taikyti vienodus politinės agitacijos standartus tiek tradicinėje, tiek internetinėje žiniasklaidoje, taip pat mobilizuoti pajėgas prieš netikras naujienas ir „tyčinę dezinformaciją, skirtą sutrikdyti visuomenę ir paveikti balsuojančiųjų sprendimus“ bei „pažeisti demokratiją“.

„Būtent šis atvejis, sakyčiau, galėtų būti iš Rusijos atkeliaujanti propaganda. Turime patvirtintų pavyzdžių – ne tik Amerikoje, bet ir ES valstybių rinkimuose. Mes vis dar analizuojame Švedijos rinkimus, iš kur kilo propaganda, bet yra ir kitų dezinformacijos bangų“, – įspėjo EK pareigūnė.

Europos Parlamento rinkimai vyks kitų metų gegužę.

LRT

Jungtinės Amerikos Valstijos specialiai Lietuvos paradiui atgabeno ilgojo nuotolio priešlėktuvinės gynybos sistemą „Patriot“.

LR KAM / Alfredo Pliadžio nuotr.

ŽINIOS IŠ VILNIAUS

Paaiškėjus, kad Lietuvoje plačiai paplitusių stilizuotų Vyčių autorius yra **Amerikos lietuvis Gintaras Karosas**, kilo klausimų dėl šio simbolio autorystės. Šie Vyčiai yra naudojami, pavyzdžiui, ant „Lietuvos geležinkelio“ traukinių, jais savo automobilį yra papuošęs lenktynininkas Benediktas Vanagas. Lapkritį į „Lietuvos geležinkelio“ bendrovę kreipėsi pats G. Karosas su juo dabar tariamasi dėl tolesnių bendradarbiavimo galimybių. Stilizuotas Vytis gali būti saugomas kaip autorių teisių kūrinys ir autoriaus teisės į jį ginamos pagal Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymą. Pats G. Karosas, į patentų biurą nesikreipė. Tačiau jei jis siektų užpatentuoti stilizuotą Vytį, tada būtų atliekama ekspertizė.

Lietuvos socialdemokratų partija (LSDP) lapkričio 24 d. kandidatų į prezidentus iškėlė eurokomisarą, Nepriklausomybės akto signatarą **Vytenį Povilą Andriukaitį**. Pats V. P. Andriukaitis į LSDP konferenciją šeštadienį neatvyko.

Nors premjeras Saulius Skvernelis politikų reitinge išlaiko aukštą ketvirtąją vietą, jo populiarumas jau kelis mėnesius mažėja, LRT RADIJUI sako visuomenės nuomonės apklausų bendrovės „Vilmorus“ vadovas, sociologas Vladas Gaidys.

Jau 18-us metus sostinėje, artėjant gražiausioms žiemos šventėms, skelbiama šilta ir bendruomeniška akcija senjorams – „Susitikim prie kavos puodelio“. Savivaldybei pakvietus verslą jungtis prie gražios iniciatyvos ir vaišinti senjorus kava ar arbata, sulaukta rekordiška daug pasiūlymų – net 85 kavinės, restoranai, viešbučiai, kepyklėlės laukia senjorų nuo lapkričio 25 iki sausio 6 dienos, kviesdami leisti sekmadienio popietes jaukiai besišnekučiuojant prie kavos puodelių, rašoma pranešime spaudoai.

Lietuvos socialdemokratų partijos (LSDP) kandidatų į Europos Parlamentą (EP) sąrašą į rinkimus ves europarlamentarė **Vilija Blinkevičiūtė**. 22 pavardžių kandidatų sąrašą EP rinkimuose lapkričio 24 d., šeštadienį Vilniuje patvirtino LSDP konferencija. Kandidatus į EP reitingavo visi partijos nariai.

Iš Liberalų sąjūdžio lapkričio pradžioje išstojusi Seimo narė **Aušrinė Armonaitė** imasi kurti naują politinę partiją. Parlamentarė pranešė, kad steigiamasis partijos susirinkimas galėtų vykti kitų metų pradžioje. Naują partiją kurianti Seimo narė teigė, kad nesieks pervilioti kuo daugiau narių iš Liberalų sąjūdžio.

Seimo Valstiečių ir žaliųjų frakcijos atstovas, Lietuvos Centro partijos pirmininkas **Naglis Puteikis** pirmasis Vyriausiojoje rinkimų komisijoje registravosi pretendentu į kandidatus prezidento rinkimuose. Ketinantieji dalyvauti kitų metų gegužę vyksiančiuose rinkimuose registruotis gali iki 2019-ųjų vasario 18 dienos.

Skandaluose paskendusio Druskininkų Vijūnėlės dvaro savininkai išgirdo dar vieną nemalonią žinią. Kauno apylinkės teismas nutarė priteisti baudą už tai, kad nevykdomas sprendimas griauti statinį – 50 eurų už kiekvieną sprendimo pradelstą dieną. Bauda skaičiuojama nuo šių metų spalio 31 dienos. Tiesa, antstolis teismo prašė didesnės baudos – 300 eurų už kiekvieną pradelstą dieną. Verslininkų advokatė sprendimą vadina nepagrįstu ir ketina jį skusti.

Seimas po svarstymo pritarė Išmokų vaikams įstatymo pataisoms, kuriomis siūloma nuo kitų metų pradžios „vaikpinigus“ už kiekvieną vaiką didinti nuo 30 iki 50 eurų, teigiama Seimo pranešime žiniasklaidai. Svarstomomis pataisomis taip pat siūloma suvienodinti išmokos dydį, kuri mokama vaikams, augantiems nepasiturinčiose ir gausiose šeimose, ir nepriklausomai nuo vaikų amžiaus kiekvienam vaikui skirti po 20 eurų priemoką. Tokiu atveju nepasiturinčioms ir gausioms šeimoms už kiekvieną vaiką būtų mokama po 70 eurų. Paprastai šios išmokos mokamos vaikams iki 18 metų, bet gali būti mokamos ir iki 21 metų, jei vaikas mokosi pagal bendrojo ugdymo programą.

Vyriausioji rinkimų komisija (VRK) kovo viduryje pradėjo tyrimą dėl galimos neteisėtos paramos Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungai, kai paaiškėjo, kad fondo „Švieskime vaikus“ už Ramūno Karbauskio įmonių lėšas pasiūtus vaikiškus tautinius kostiumus vaikams dalija „valstiečiai“ Seimo nariai ir jų padėjėjai. Tyrimas turėjo būti baigtas liepos viduryje, bet išvadų nėra iki šiol. Kitus plačios apimties tyrimus, pavyzdžiui, Lietuvos socialdemokratų partijos pažeidimus per 2016 m. Seimo rinkimų kampaniją VRK suskubo ištirti iki antrojo valstybės dotacijų skirstymo. LSDP pažeidimai pripažinti šiurkščiais, iš partijos atimta pusmečio dotacija. Tuo tarpu galimi „valstiečių“ pažeidimai liko nenagrinėti.

Parengta pagal Lietuvos žiniasklaidos pranešimus

ES ŠALIŲ VADOVAI PRITARĖ „BREXITUI“

Reuters

Briuselyje posėdžiavę Europos Sąjungos (ES) vadovai po valandą trukusių diskusijų pritarė „Brexit“ susitarimui. Tai paskelbė Europos Vadovų Tarybos pirmininkas Donaldas Tuskas. Skelbiama, kad susitarimui pritarė visi 27 organizacijos narių vadovai.

Tai D. Tuskas paskelbė socialiniame tinkle „Twitter“.

Tačiau tai dar nėra galutinis etapas, nes susitarimą iki „Brexit“ dar turi patvirtinti Bendruomenių Rūmai ir daugelis parlamentarų jau įspėjo, kad jam nepritars. Lietuvos prezidentė Dalia Grybauskaitė taip pat tvirtino, kad esant neaiškumams dėl britų politikų pozicijos, tolesniame „Brexit“ procese dar galima tikėtis nesklandumų.

Londono žiniasklaidoje lapkričio 25 d., sekmadienį pasirodė pranešimų apie tai, jog kai kurie Therosos May vyriausybės ministrai su ES diplomatais neva slapta rengia „planą B“ tam atvejui, jeigu Didžiosios Britanijos parlamentas kitą mėnesį atmetų susitarimą.

Taip pat numatoma priimti būsimų ateities santykių principus numatančią politinę deklaraciją. Kol šis susitarimas nėra patvirtintas, visos šalys toliau rengia planus galimai pražūtingai galimybei, jog keturis dešimtmečius trukusi Didžiosios Britanijos narystė Europos Sąjungoje pasibaigs nesudarius naujo susitarimo. Tačiau, kaip prieš susitikimą Briuselyje kalbėjo Lietuvos vadovė, svarbiausia, kad būtų užtikrinti Bendrijos šalių interesai.

Pasak prezidentės, po sunkių derybų pasiektas susitarimas atitinka Lietuvos interesus, nes užtikrina, kad JK gyvenančių mūsų šalies piliečių statusas nepablogėtų. Jame įtvirtintos nuostatos, kad iki pereinamojo laikotarpio pabaigos (2020 m. gruodžio 31 d.) į JK atvykusiems ir ten gyvenantiems Lietuvos ir kitų ES valstybių piliečiams išlieka visos iki šiol galiojusios teisės bei socialinės garantijos. „Brexit“ sutartyje

taip pat nustatyta, kad pereinamasis laikotarpis gali būti 2 kartus pratęstas iki 2022 m. gruodžio 31 dienos.

Susitarimas taip pat numato, kad iki pereinamojo laikotarpio pabaigos Jungtinėje Karalystėje tebegalios ES teisė, o ši toliau vykdys savo finansinius įsipareigojimus, kaip numatyta 2014–2020 m. ES daugiamečiame biudžete, rašoma prezidentūros pranešime spaudoai.

Minėtame dokumente pateikiamas sprendimas ir vienu jautriausių derybų klausimų – kaip išvengti sienos tarp Airijos ir Šiaurės Airijos, jeigu iki pereinamojo laikotarpio pabaigos nebus sutarta dėl būsimų ES ir JK santykių. Tokiu atveju Šiaurės Airija turėtų išlikti integralia ES muitų sąjungos ir bendros Europos vidaus rinkos dalimi.

Pavadinio tragedija

Į specialųjį viršūnių susitikimą atvykęs Europos Komisijos pirmininkas Jeanas-Claude'as Junckeris Didžiosios Britanijos išstojimą iš Europos Sąjungos (ES) lapkričio 25 d., sekmadienį pavadinio tragedija.

„Tai liūdna diena“, – pareiškė jis, atvykęs į aukščiausiojo lygio susitikimą, kuriame bus patvirtintas susitarimas dėl Didžiosios Britanijos pasitraukimo iš bloko.

„Matyti, kaip tokia šalis kaip Didžioji Britanija ... traukiasi iš ES, nėra džiugu ir tai nėra proga švęsti. Tai liūdna akimirka ir tai tragedija“, – pridūrė jis.

O ES vyriausiasis „Brexit“ derybininkas Michelis Barnier pridūrė, kad ES ir Didžioji Britanija po „Brexit“ liks „sąjungininkais, partneriais ir draugais“.

Susitarimas, kuris buvo parengtas per 17 sudėtingų derybų mėnesių, apima finansinių reikalų, piliečių teisių, Šiaurės Airijos ir pereinamojo laikotarpio klausimus ir suteikia vilčių dėl būsimų santykių saugumo bei prekybos srityse.

Į Briuselį atvykęs Nyderlandų ministras pirmininkas Markas Rutte, nepaisant nepritarimo susitarimui pačioje JK,

pareiškė, jog grįžti prie derybų stalo nėra prasmės.

„Apskritai manau, jog tai yra maksimumas to, ką mes visi galime padaryti, ir Th. May, ir jos vyriausybė, taip pat Europos Sąjunga“, – pažymėjo jis.

„Šiandien čia nėra laimėtojų, nelaimi niekas. Visi mes pralaimime, tačiau, atsižvelgiant į tas aplinkybes, šis [susitarimas] yra priimtinas“, – pridūrė Nyderlandų vyriausybės vadovas.

„Sumažinti riziką ir nuostolius“

Europos Vadovų Tarybos pirmininkas Donaldas Tuskas, kuris visada sakė pageidaujantis, kad Didžioji Britanija nesitrauktų iš ES, aukščiausiojo lygio susitikimo išvakarėse pareiškė, jog „niekas neturės priežasčių džiaugtis“ tą dieną, kai įvyks „Brexit“.

Tačiau jis pažymėjo, jog buvo suderintos sąlygos, kurios leis „sumažinti riziką ir nuostolius“, ir ES vadovams dar prieš balsavimą rekomendavo pritarti susitarimui.

Lietuvos prezidentė tada pareiškė: „Mes pritarsime „Brexit“ sutarčiai, bet tame nėra nieko gero jokiai pusei, nes tai yra pasitraukimas iš ES.“

Tuo tarpu Th. May konservatorių partijos euroskeptikai ir jų sąjungininkai Šiaurės Airijoje įspėja, jog per kitą mėnesį Bendruomenių Rūmuose numatomą balsavimą nepritars susitarimui, dėl kurio, jų nuomone, Didžioji Britanija lieka pernelyg artima Sąjungai.

Tačiau Didžiosios Britanijos ministrė pirmininkė sekmadienį paskelbtame atvirame „laiške tautai“ pareiškė, kad šiuo susitarimu įvykdomas per 2016 metų referendumą priimtas sprendimas pasitraukti iš ES, ir pažymėjo, kad tai yra „susitarimas, kuris atvers šviesesnę ateitį“.

Didžioji Britanija tebėra labai susiskaldžiusi „Brexit“ klausimu, tačiau ministrė pirmininkė pareiškė, kad išstojimas iš ES gali tapti „atsinaujinimo ir susitaikymo akimirka“. **LRT**

LIETUVIŲ TAUTINĖS MINTIES LAIKRAŠTIS

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

DIRVA

TEL. (216) 531-8150

FAX (216) 531-8428

E-mail: dirva@ix.netcom.com

P.O. BOX 19010 CLEVELAND, OHIO 44119-0010

19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

Leidžia Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radijo Draugija „Viltis“, Inc.

Algirdas V. Matulionis, pirmininkas / president

Gediminas Markevičius, redaktorius / editor

2713 West 71st St, Chicago, IL 60629-2005

E-mail: dirva.redaktorius.chicago@gmail.com

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA

19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0010

Periodicals postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices.

Published bi-weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn.

VILTIS, INC. - Subscription per year - \$55.00, first class - \$78. Single copy - \$2.00. Air mail overseas - \$130.00.

Prenumerata metams - \$55.00, pusei metų - \$40.00, pirma klase - \$78.

Oro paštu į užsienį metams - \$130.00. Atskiuro numerio kaina - \$2.00.

Straipsniai, pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu, ne visada sutampa su redakcijos nuomone. Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriui prašant. Už skelbimų turinį redakcija neatsako. Nepasirašytų rašinių nespausdiname.

KAS GALIMA JUPITERIUI, NEGALIMA JAUČIUI – SAKYDAVO ROMĖNAI

Dar nė 10 metų nepraėjo nuo tragiško įvykio Smolensko padangėje – tuomet kartu su 96 žmonėmis betūpdamas sudužo Lenkijos vadovybę į Katynės mišniją gabenęs lėktuvas. Žuvo Lenkijos prezidentas L. Kačinskis su žmona Marija, Lenkijos ginkluotųjų pajėgų generalinio štabo vadas generolas Francišekas Gagoras ir užsienio reikalų viceministras Andžėjus Kremeris, buvęs paskutinis Lenkijos prezidentas tremtyje Ryčardas Kačorovskis, Lenkijos Seimo pirmininko pavaduotojas Jeržis Šmaidzinskis, Senato pirmininko pavaduotojas Kristofas Putra, ir kt. Žodžiu, Lenkija akimirksniu prarado politinį šalies elitą. Ši tragedija sulaukė dar daugiau dėmesio, nes tai įvyko Rusijoje. Avarijos priežastimi rusai įvardijo blogas oro sąlygas, aukštus medžius ir orlaivio pilotų braviūriškumą. Deja, lėktuvo nuolaužas tyrė patys rusai ir katastrofos vietoje, be abejo, jie pirmieji atsidūrė, todėl oficialia Rusijos ekspertų pateikta versija mažai kas patikėjo. Tad nenuostabu, kad Lenkija siekė išsiaiškinti, kas visgi nutiko, ir įtakingas Lenkijos politikas Jaroslavas Kačinskis (žuvusiojo prezidento L. Kačinskio brolis-dvynys) pasiekė, kad tyrimą atnaujino. Tiesa, galimybės tyrimo ribotos, nes, pasak žiniasklaidos, Lenkija neatgauna lėktuvo nuolaužų. Taigi neteko girdėti, kokie visgi lenkų atnaujinti tyrimo rezultatai, tačiau negalutiniais duomenimis, teigiama, kad lėktuvas sprogo ore, dar iki tos akimirkos, kai užkabino medžius... Rodyti pirštais, kas taip galėjo padaryti, dar anksti, tačiau vis mažiau abejonių, jog tai Rusijos darbas. Tai jau būtų ne šiaip tarptautinis skandalas, bet akivaizdus faktas, kad Rusija prieš Lenkiją kariauja net nebe hibridinį, o tikrą karą, karą prieš NATO valstybę! Kaip bebūtų, laikas visvien atskleis ir šią paslaptį.

Kodėl apie tai kalbame? Ogi todėl, kad mūsų padangėje irgi įvykis, tik jis, palyginti su Lenkijos tragedija, tėra apgailėtinas skandaliūkštis, susijęs ir su lėktuvu, ir su Prezidente: reikalas tas, kad Dalia Grybauskaitė lapkričio 18 d. turėjo skristi į Rygą, kur būtų dalyvavusi Latvijos nepriklausomybės šimtmečio renginiuose. Deja, kaip paaiškėjo, Prezidentei išskristi nepavyko, nes sugedo lėktuvas „Spartan“ (tai karinių oro pajėgų orlaivis, pasak kariuomenės atstovų, sugedo aukštimalis). Broliukai latviai liko nepagerbti mūsų Prezidentės vizito... Na ir prasidėjo! Visi, kas tik jautė kokią nors antipatiją Prezidentei, puolė piktintis tokiu „nepagarbiu elgesiu brolių latvių atžvilgiu“ ir aiškinti, kokiais alternatyviais būdais nuvažiuoti Rygon nepasinaudojo D. Grybauskaitė. Pretendentas į LR prezidento postą G. Nausėda net dviraatį prisiminė.... Nesiimsime svarstyti, ar čia pretendentas tokį supratimą apie valstybės vadovo keliavimo ypatumus turi, ar su humoro galimybėmis striuka, bet faktas yra tai, ką jis pasakė, ir kad pralaukusi porą valandų, mūsų delegacija su Prezidente priešakyje turėjo atsakyti kelionės į Rygą. Į priekaištus, kodėl Prezidentė nesėdo į automobilį, atsakė prezidentūros atstovas, priminęs, kad bet kuris valstybės

KAS NAUJO RUSIJOS PROPAGANDOS FRONTE?

2016-aisiais Rytų Europos studijų centras kartu su Vilniaus universiteto mokslininkais parengė vieną išsamiausių studijų apie Rusijos dezinformaciją Lietuvoje, kurioje tarp svarbiausių tyrimo išvadų buvo šios. Priešiška propaganda Lietuvoje siekiama keletu tikslų: pirmiausia, skatinti nepasitikėjimą Lietuvos politinėmis institucijomis bei demokratija, sugręsiminti esamą socialinę ir ekonominę situaciją. Antra, menkinti nepriklausomą Lietuvą kaip idėją apskritai bei atskirus jos elementus, tokius kaip didžiavimasis valstybe, jos istorija, paramą kariuomenei. Trečia, didinti nepasitikėjimą Europos Sąjunga ir NATO, taip pat kurti ar stiprinti pleištus tarp Lietuvos ir strateginių jos partnerių.

Kitas reikšmingas atradimas buvo tai, kad skirtingos visuomenės grupės yra nevienodai imlios priešiška propagandai. Labiausiai imliomis įvardintos šios dvi: tai – sovietinės nostalgijos veikiami, taip pat šandienine demokratijos situacija Lietuvoje nusivylę gyventojai. Tad norint plėsti prokremliška nusiteikusių Lietuvos piliečių ratą, šioms dviem grupėms gali būti skiriamas didesnis nei kitoms Rusijos propagandistų dėmesys.

Norėdami patikrinti, kokie pokyčiai įvyko per pastaruosius dvejus metus, taip pat tai, kaip Lietuvos gyventojai vertina kovos su priešiška propaganda priemonės, šių

metų vasarą Rytų Europos studijų centras užsakė pakartotinį visuomenės nuomonės tyrimą, kurį atliko bendrovė „Spinter tyrimai“.

Apklausa parodė, kad vertinant sovietinę Lietuvos praeitį tendencijos yra teigiamos: mažėja manančiųjų, kad sovietmečiu buvo geriau nei šiandien, taip pat ir neapsisprendusiųjų. Be to, ryškiai išaugo nesutinkančių su tokiu teiginiu, iš viso 48 proc. respondentų. Sovietinė nostalgija susijusi su amžiumi – tarp vyresnių nei 56 metai respondentų teigiamai vertinančių sovietinę praeitį buvo daugiau nei vidurkis, atitinkamai tarp jaunimo – mažiau.

Kalbant apie pasitenkinimą demokratija, taip pat užfiksuotas kiek geresnis nei 2016-aisiais bendras situacijos vertinimas, nors nepatenkintų išlieka apie 40 proc. Taip pat respondentai linkę skeptiškai vertinti eilinio piliečio įtaką sprendimų priėmimui, o tai iliustruoja egzistuojanti atotrūkį tarp valstybės institucijų ir piliečių. Tad sovietmečio šlovavimo naratyvas, panašu, nebeturi reikšmingo efekto ir yra atmetamas, tačiau Kremliaus propagandistų bandymai ryškinti skirtį tarp visuomenės ir valdžios bei valstybės institucijų atliepia visuomenės nuotaikas ir todėl gali lengviau įsitvirtinti.

Klausiant apie įvairius Rusijos dezinformacijos sraute dažnai sutinkamus naratyvus, pastebėta, kad idė-

ja apie santykių tarp Lietuvos ir Rusijos gerinimo naudą respondentų priimta gana pozityviai – apie 50 proc. pritarė tokiam teiginiui. Tačiau tai toli gražu nereiškia, kad Kremliaus vykdomos užsienio politikos grėsmė nėra suvokiama arba gyventojai palaiko taikomų sankcijų Rusijai panaikinimą. Kad Rusijos politika kelia tiesioginę grėsmę Rytų Europos valstybėms sutinka 40 proc., o kad sankcijos neturėtų būti panaikintos – 54 proc. respondentų, nemaža dalis neturėjo nuomonės šiais klausimais.

Kalbant apie kovą su priešiška propaganda, dažniausiai įvardijamos priemonės yra neapykantą ar melagingą informaciją skleidžiančių kanalų ribojimas, žiniasklaidos raštingumo ir kritinio mąstymo stiprinimas bei savojo naratyvo stiprinimas ir sklaida.

Daugiau nei pusė respondentų pritarė, kad reikėtų kurti daugiau patriotiškumą skatinančios pramoginės ir meninės produkcijos, o apie 40 proc. pritarė vienašališką informaciją skleidžiančių Rusijos televizijos kanalų ribojimui. Klausiant apie medijų raštingumą, tik pusė gyventojų informacijai gauti naudoja daugiau nei vieną informacijos šaltinį ir tik trečdalis tikrina naujienų portaluose perskaitytas žinias.

Tad ką rodo šie bei kiti tyrime atrasti skaičiai? Pirmia, nepaisant nuolatinio dezinformacijos iš Rusijos srauto, Lietuvos piliečių parama laikysenai Rusijos atžvilgiu, Kremliaus politikos ir grėsmės vertinimas kinta nežymiai. Antra, reikalingas didesnis dėmesys kryptingai informacijos politikai. Pavyzdžiui, žiniasklaidos raštingumo lygis yra gana žemas ir terpė prasiskverbti melagingoms naujienoms gana palanki. Trečia, išoriniai, tokie kaip sovietinės nostalgijos ar „supuvusių Vakarų“ naratyvai, mūsų visuomenėje nėra itin paveikūs, tačiau egzistuojantis atotrūkis tarp piliečių ir valstybės institucijų sukuria palankią terpę Kremliaus propagandistams šią skirtį dar labiau ryškinti. Ir čia reikalinga ne kovos su propaganda strategija, o platesnis visuomenės ir valdžios pasitikėjimo atkūrimo darbas.

Vytautas Keršanskas, politologas, Helsinkyje veikiančio Europos atsparumo hibridinėms grėsmėms kompetencijos centro (Hybrid CoE) Hibridinių įtakų programos direktoriaus pavaduotojas.

vadovės vizitas į užsienį susijęs su asmens apsaugos įvairiais reikalavimais (pvz., reikia suderinti tos šalies saugos tarnybomis leidimus apsauginių ginklams, pasikeitimas apsauga ir t. t.). Deja, kaip galima spręsti iš „visažinių“ komentatorių, sėjančių pasipiktinimą viešojoje erdvėje, valstybės vadovas niekuo nesiskiria nuo moterėlės, sumaniusios į Rygos turgų nuvežti parduoti kiaušinius, todėl stabdančios pakeleivingas mašinas... Keista, kad ir G. Nausėda tarp jų atsidūrė!

Kažkas iš Seimo narių atkreipė dėmesį, kad metas būtų palikti karinę aviaciją tiesioginei paskirčiai, o valstybės vadovams įsigyti specialiai tam skirtą lėktuvą. Mintis teisinga, bet vėl nenustebkime, jei pasigirdus ketinimams pirkti tokį lėktuvą, pasigirs ir pasipiktinusiųjų choras, neva, „prezidentai gali ir dviračiu nuvažiuoti“. O juk planų įsigyti prezidentinį lėktuvą jau būta, ir jie nebuvo sutikti su entuziazmu. Kita vertus, prisiminkime, kaip Prezidentė kartą skrido „Ryanair“ lėktuvu lyg paprasta keleivė? Tai tada turbūt patys veikėjai piktinosi, kad, girdi, nesolidu taip elgtis valstybės vadovui.

Gal visgi palikime tai spręsti valdžios žmonėms, atsakingiems už valstybės vadovų keliones ir neskubėkime smerkti, kad kažkas kažkur nenuvyko sugedus lėktuvui? Beje, kitą dieną užsienyje užstrigo Lietuvos Vyriausybės vadovas Saulius Skvernelis – ironiška, bet dėl tos pačios priežasties – sugedo lėktuvas! Briuselis ne Ryga – dviračiu neparminsi greitai. Bet tai Premjero nenuliūdino – juk galėjo neatvykti į opozicijos inicijuotą apklausą dėl R. Karbauskio biznio su rusų oligarchu, apeinant sankcijas.

Kęstutis Šilkūnas

ATIDENGTA PAMINKLAS TAUTOS PATRIARCHUI DR. JONUI BASANAVIČIUI

Vilniuje lapkričio 23 d. iškilmingai atidengtas Nepriklausomybės akto signataro Jono Basanavičiaus paminklas ir jo vardo aikštė. Iškilmingoje ceremonijoje dalyvavo Prezidentė Dalia Grybauskaitė, kadenciją baigęs prezidentas Valdas Adamkus, Seimo Pirmininkas Viktoras Prancišius, Vilniaus meras Remigijus Šimašius, skulptūros autorius Gediminas Piekuras.

„Šiandien į mūsų tarpą sugrįžo tautos patriarchas, kad savo valia ir ryžtu, didžia intelingija, lietuviškos kilmės paieška, nenumaldoma meile Vilniui paliudyty, jog kilmingos ir orios Lietuvos su sostine Vilniumi svajonė mūsų širdyse stipriai gyva. Ir ta gyvastis auga. Tegu jo svajonė šiandien sugrįžta į mūsų širdis. Telkimės išvien turėdami ryžtą būti oria laisva Lietuva”, – sakė Vilniaus meras R. Šimašius.

Aikštė su paminklu sukurta vietoje buvusios parkavimo aikštelės, daugiausia lankomoje miesto svečių ir turistų Senamiesčio Aušros vartų, Šv. Kazimiero, Subačiaus ir Pasažo gatvių sankirtoje.

„Džiaugiuosi, kad skulptūra gyvena, aplink ją suksis daug įvairių įvykių, bus organizuojamos ekskursijos. J. Basanavičiaus asmenybė priklauso visiems lietuviams, kiekvienas joje atranda savus atspirties taškus”, – kalbėjo skulptūros autorius G. Piekuras.

Prezidentė D. Grybauskaitė paminko atidengimo ceremonijoje atkreipė dėmesį, kad paminklas pastatytas visai Lietuvai reikšmingoje vietoje

prie Nacionalinės filharmonijos, kur praėjusio amžiaus pradžioje buvo Miesto rūmų salė.

„D a k t a r a s J o n a s Basanavičius čia vaikščiojo, čia gyveno, todėl, matyt, tai geriausia vieta jam sugrįžti. Kai prisimename, kai skaitome, ką jis kalbėjo ir rašė, suprantame, kad Lietuva jam buvo svarbiausia – jos atstataymas, jos dvasios šviesa”, – sakė Prezidentė.

Pasak Prezidentės, mes kartais pamirštame, kaip svarbu puoselėti tai, ką kūrė dr. J. Basanavičius ir jo bendraminčiai. „Bet šis paminklas mums visada primins apie šių žmonių svajonę matyti atgimusią Lietuvą, prašviesėjusią jos dvasią. Ši svajonė išlieka aktuali ir šiandien”, – pabrėžė šalies vadovė.

Pusė tonos bronzos

Beveik 3 metrų aukščio J. Basanavičiaus skulptūra įrengta ant pusmetrio aukščio pjedestalo, ant paminklo iškalta garsi signataro mintis iš pirmojo „Aušros” numerio pratarinės, rašytos Prahoje 1883-ųjų sausį: „Kaip aušrai auštant nyksta ant žemės nakties tamsybė, o kad taip jau prašvistų Lietuvos dvasė! Toks mūsų troškavimas ir noras.”

Paminklo autoriai – skulptoriai G. Piekuras ir A. Rasimavičius, architektas G. A. Sakalis. Paminklas sukurtas vasarą – dirbtuvėse netoli Vilniaus buvo išlietos atskiros paminklo dalys, vėliau keletą mėnesių liejimo meistras jas jungė į vientisą kūrinį. Paminklui įgavus formą vienas iš autorių, G. Piekuras, metalu paryškino faktūrą, šlifavo paviršius – tai kūrinui turėtų suteikti išskirtinumą.

Atidengtas Nepriklausomybės akto signataro Jono Basanavičiaus paminklas ir jo vardo aikštė.

J. Auškelio/LRT nuotr.

Paminklui sunaudota apie pusė tonos bronzos. Menininkų idėja buvo atrinkta kaip geriausia iš 16 pateiktų pasiūlymų, paminklas kainavo apie 100 tūkst. eurų.

Vaišės gimtadienio proga

J. Basanavičiaus 167-ojo gimtadienio proga sostinės Senamiesčio kavinės ir restoranai lapkričio 23 d., penktadienį siūlė šventinį meniu.

Restoranas „City Chef barbecue” atsižvelgė į dvi J. Basanavičiaus biografijos linijas. Pirmą, jis buvo aktyvus blaivybės skleidėjas, antrą, turėjo Bulgarijos pilietybę, tad į savo meniu restoranai įtraukė nealkoholinį „Jono” kokteilį, kurio sudėtyje yra bulgariškojo rožių aliejaus.

„Džiugo namai” savo gaminams taikė 20 proc. nuolaidą, „Bookafe” lankytojai visą šventinę lapkričio 23-ąją dieną buvo kviečiami pasimėgauti specialiai sukurta šventine J. Basanavičiaus latės kava. Specialiais pasiūlymais ir

šventiniu meniu kviečia pasinaudoti ir kiti sostinės restoranai, desertinės bei kavinės: „Ice dunes”, „Artistai”, „Pilies kepyklėlė”, „Mykolo 4”, „Pilies katpėdėlė”, „Izgara”, „Žuvinė”.

SUTVARKYTA ISTORINĖ ERDVĖ

Beveik 1,2 tūkst. kv. metrų ploto aikštėje, kur anksčiau buvo automobilių stovėjimo aikštelė, įrengta nauja dangą, suoliukai, šiukšliadėžės, šviestuvai, vėliau planuojama pasodinti obelis. Tvarkant aikštę, atlikti archeologiniai tyrimai, užkonservuoti autentiški buvusių pastatų pamatai, jie su vidinių kiemelių vieta pažymėti grindinyje.

Ši istorinė erdvė yra priešais buvusius Miesto salės rūmus, kuriuose 1905 metų gruodžio 4–5 dienomis posėdžiavo Didysis Vilniaus Seimas, suformavęs Lietuvos autonomijos reikalavimą. J. Basanavičius buvo šio suvažiavimo Vilniuje idėjos autorius ir pagrindinis orga-

nizatorius.

Taip 200 metų Aušros vartų gatvės pradžioje stovėjo du dideli namai, kuriuose veikė viešbutis, knygynas. 1944 m. sovietų kino kronikose šie pastatai užfiksuoti degantys. Tuo metu vokiečių Vilniuje jau nebuvo ir tikėtina, kad juos padegė plėšikaujantys sovietų kareiviai. Po to namai buvo nugriauti.

Aikštės tvarkymas kainavo apie 500 tūkst. eurų.

Diskusijos dėl paminklo

Paminklo J. Basanavičiui konkurso rengėjai buvo kritikuojami, kad išrinko XIX a. stilistikos projektą. Po šio ir Lukiškių aikštės memorialo konkursų kai kurie kultūrologai tikino, kad paminklų vaizdas Lietuvoje pasikeis tik tada, kai pasikeis žmonių mentalitetas, tapsime labiau vakarietiški. Visgi pirminė idėja skiriasi nuo galutinio rezultato. Daug diskusijų buvo ir dėl paminklo vietos, kol pasirinkta automobilių stovėjimo aikštelė šalia Filharmonijos. **LRT**

A. RAMANAUSKAS-VANAGAS PRIPAŽINTAS BUVĘS VALSTYBĖS VADOVU

Adolfas Ramanauskas-Vanagas apie 1947. **LGGRTC**

Seimas lapkričio 20 d. pripažino, kad partizanų vadas Adolfas Ramanauskas-Vanagas buvo faktinis su okupacija kovojusios Lietuvos valstybės vadovas. Už tokią rezoliuciją balsavo 91 parlamentarai, nė vienas nebuvo

prieš, septyni susilaikė.

Dokumentu konstatuota, kad Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos prezidiumo pirmininko pirmasis pavaduotojas A. Ramanauskas-Vanagas nuo 1954 metų lapkričio 26 dienos, po Jono Žemaičio-Vytauto nužudymo, iki jo paties mirties 1957 metų lapkričio 29 dieną „buvo aukščiausias tuo metu likęs gyvas Lietuvos valstybės pareigūnas ir kovojančios su okupacija Lietuvos valstybės vadovas”.

Seimo narys „valstietis” Arūnas Gumuliauskas pabrėžė, kad deklaracijos tekstas surašytas iš klausius mokslininkų.

Jis atmetė teiginius, kad A. Ramanauskas-Vanagas galėjo būti tik pagrindinės valstybės vadovas.

„Šiuo laikotarpiu, apie

kurį kalbame, Lietuvos valstybė iš tikrųjų buvo okupuota ir okupacinė arba sovietinė valdžia tuo metu buvo neteisėta. Na, o ginkluotas pagrindis tęsė pirmosios Lietuvos Respublikos tradicijas”, – sakė A. Gumuliauskas.

Konservatorius Arvydas Anušauskas pripažino, kad Seimo darbo grupę konsultavusių mokslininkų nuomonės dėl A. Ramanausko-Vanago statuso vis dėlto išsiskyrė.

Konservatorius Rimantas Dagys teigė, kad Seimo rezoliucija padės užtikrinti Lietuvos pozicijos požiūrio į okupaciją ir pasipriešinimą nuoseklumą. Anot jo, tai gali padėti ir teismams priimant sprendimus įvairiose bylose.

„Jeigu mes einame nuosekliai, kad reali valdžia... mūsų tautos tęstinumas ejo ne per okupacinės valdžios

struktūras, ne per jų veiklą, bet per pasipriešinimo struktūras, tai mes turime nuosekliai visur – ir įstatymuose, ir mūsų kituose teisės aktuose, teisinėse normose būtent tai įtvirtinti, kad ta praktika būtų sustabdyta ir mes nemėgintume remtis sovietmečio įstatymais mėgindami išspręsti vieną ar kitą problemą”, – sakė R. Dagys.

Su sovietų okupacija kovojusių Lietuvos partizanų vadovybė 1949 metais A. Ramanauską-Vanagą paskelbė Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio tarybos prezidiumo pirmininko Jono Žemaičio-Vytauto pavaduotoju ir ginkluotųjų pajėgų vadu.

J. Žemaitis-Vytautas buvo nužudytas Maskvoje, Butyrkų kalėjime, 1954 metų lapkritį. Įstatymais jis pripažintas kaip valstybės vadovas.

A. Ramanauskas-Vanagas

1952–1953 metais pasitraukė iš aktyvios ginkluotos kovos ir su šeima slapstėsi iki 1956 metų, kai buvo sulaikytas. Po žiaurių kankinimų jam mirties bausmė įvykdyta 1957 metais.

Spalį Vilniaus Antakalnio kapinėse buvo perlaidoti šiemet atrasti ir identifikuoti A. Ramanausko-Vanago palaikai.

Partizanų vado atminimui pagerbti surengtos valstybinės laidotuvės, tautos didvyrių į paskutinę kelionę palydėjo tūkstančiai žmonių.

Partizaninis karas Baltijos šalyse prasidėjo, kai 1944 metų vasarą sovietų kariuomenė, išstūmusi nacių okupantus, antrą kartą okupavo Baltijos šalis. Tuomet iškart prasidėjo sovietų represijos, teroras, mobilizacija į sovietų kariuomenę.

Ginkluota kova tęsėsi iki 1953 metų. **LRT**

KADENCIJĄ BAIGĘS LIETUVOS PREZIDENTAS VALDAS ADAMKUS VAŠINGTONE PAGERBTAS TRUMANO-REIGANO LAISVĖS MEDALIU

Lapkričio 14 dieną Komunizmo aukų memorialinis fondas Vašingtone surengė konferenciją ir iškilmingą atminimo renginį, skirtą pagerbti komunizmo aukas ir pasmerkti milijonus gyvybių kainavusius komunistinių režimų nusikaltimus visame pasaulyje. Šių metų renginyje ypatingas dėmesys buvo skirtas Baltijos šalių, šiais metais pažyminių Nepriklausomybės paskelbimo šimtmečius, istorijai, kovai su komunistiniu režimu ir sėkmingam išsivadavimui iš sovietinės okupacijos.

JAV sostinėje surengtos ceremonijos metu kadenciją baigęs Lietuvos Prezidentas Valdas Adamkus buvo apdovanotas Trumano-Reigano Laisvės medaliu. Negalėdamas dalyvauti Vašingtone vykusiame renginyje, Valdas Adamkus

į susirinkusius vakaro svečius kreipėsi vaizdo įrašo būdu. Prezidentas Valdas Adamkus akcentavo Lietuvos žmonių drąsą ir pasiaukojimą kovoje prieš komunizmą ir sovietinę okupaciją bei dėkojo Lietuvos diasporai JAV už jos ypatingai svarbų vaidmenį kovoje už laisvę ir demokratijos vertybes. „Trumano-Reigano Laisvės medalis simboliškai įprasmina mano gyvenimo kelią, o vertybės, kuriomis vadovavosi šie JAV prezidentai, turėjo didžiulę įtaką ne tik man, bet ištisoms kartoms“, – pažymėjo Valdas Adamkus, dėkodamas Jungtinėms Valstijoms už nuosekliai vykdytą Baltijos šalių okupacijos nepripažinimo politiką ir Komunizmo aukų memorialiniam fondui už jo prasmingą veiklą.

Kartu su Valdu Adamkumi

Trumano-Reigano Laisvės medaliai taip pat buvo įteikti Nacionalinio fronto įkūrėjai ir buvusiai Latvijos užsienio reikalų ministrei, europarlamentarei Sandrai Kalnietei ir Estijos atstovui – vienam iš Estijos lyderių išsilaisvinant iš sovietinės imperijos, Nacionalinės nepriklausomybės partijos įkūrėjui, europarlamentarui Tunne Kelamas. Renginyje taip pat dalyvavo Lietuvos Respublikos Seimo narė, NATO Parlamentinės Asamblėjos prezidentė Rasa Juknevičienė, Seimo narys, Transatlantinių santykių ir demokratinės plėtros pakomitečio pirmininkas Žygimantas Pavilionis ir Lietuvos garbės konsulas Jonas Prunskis.

Jungtinių Amerikos Valstijų Prezidentas Donald Trump lapkričio 7 dieną ofi-

Negalėdamas dalyvauti Vašingtone vykusiame renginyje, Valdas Adamkus į susirinkusius vakaro svečius kreipėsi vaizdo įrašo būdu.

LR URM

cialiai paskelbė Nacionaline komunizmo aukų atminimo diena. Baltųjų Rūmų išplatintame JAV Prezidento pranešime teigiama, kad nuo totalitarinių komunistinių diktatūrų pasaulyje žuvo daugiau nei 100 milijonų žmonių.

Pagarbos ir atminimo medalis, kurį įsteigė Komunizmo aukų memorialinis fondas, kiekvienais metais įteikiamas pasižymėjusiems kovotojams už laisvę. Šiuo medaliu pirmasis 1999 m. buvo įvertintas Lietuvos Atkuriamojo Seimo Pirmininkas profesorius V. Landsbergis, o 2010 m. medalis įteiktas Nepriklausomos valstybės atkūrimo akto signatarui, Seimo nariui Emanueliui Zingeriui. Truman-Reigano medaliais taip pat buvo pagerbtos tokios asmenybės kaip Jonas Paulius II, Čekijos prezidentas Vaclav Havel, Lenkijos prezidentas Lech Walesa, kiti žymus Vidurio ir Rytų Europos

bei kitų su komunizmu kovojusių ar tebekovojančių šalių disidentai.

Komunizmo aukų memorialinis fondas Vašingtone veikia nuo 1994 metų. 2007 metų birželio 12 d. JAV sostinėje buvo atidengtas paminklas komunizmo aukoms atminti ir įamžinti.

Lietuvos Respublikos ambasados JAV informacija

Trumano-Reigano Laisvės medalis.

LR URM

Komunizmo aukų memorialinio fondo Vašingtone konferencijos dalyviai.

LR URM

PAGERBTI LAZDIJŲ KRAŠTO PARTIZANAI

Lazdijų rajone, Seirijuose, atidengtas paminklas krašto partizanams atminti. 5 metrų aukščio granitinį paminklą sukūrė skulptorius Jonas Jagėla. Paminklu siekiama įprasminti tragišką Lazdijų krašto kovotojų už laisvę likimą ir jų tikėjimą, kad Lietuva anksčiau ar vėliau išsivaduos iš Sovietų Sąjungos okupacijos.

„Lazdijų rajonas buvo partizanų vadinama Šarūno rinktine. Toj Šarūno rinktinėj buvo apie 600 partizanų, jų žuvo apie 500, kitus suėmė, kiti – pasidavė. Kadangi šis rajonas yra miškinga vietovė, čia buvo partizanų štabai, čia slapstėsi partizanai Kazimieraitis, Vanagas, Diemedis, Baliukevičius-Dzūkas, čia jis ir žuvo“,

– LRT pasakoja istorikas Bronius Kašelionis.

Viename didžiausių partizanų mūšių, Lazdijų rajone, Kalniškės miške, žuvo per 40 partizanų, jų kūnai išniekinti, vėliau užkasti netoli Simno miestelio kapinių. 10 metų vykusiame ginkluotame partizaniniame pasipriešinime dalyvavo apie 50 tūkst. žmonių, tiek pat Lietuvos gyventojų jį rėmė. Partizaniniame kare žuvo per 20 tūkstančių laisvės gynėjų.

LRT

MINIMOS 125-OSIOS KRAŽIŲ SKERDINIŲ METINĖS

Prieš 125-erius metus, 1893 metų lapkričio 22 dieną, įvyko vadinamosios Kražių skerdynės. Tuomet Rusijos imperijos kazokų kariuomenė brutaliai susidorėjo su parapijos tikinčiaisiais, kurie priešinosi valdžios planams nugriauti Kražių vienuolyno bažnyčią.

Tądien Kauno gubernatoriaus įsakymu nuplakti 16 žmonių, kazokams leista

siaubti miestelį ir gretimus kaimus. Buvo nužudyti 9 žmonės, pusė šimto – sužeisti, dešimtys – suimti.

Kražių skerdynės sustiprino Lietuvos gyventojų anticarines nuotaikas, skatino tautinę savimonę. Tikinčiųjų ginta bažnyčia buvo uždaryta, tačiau nesugriauta.

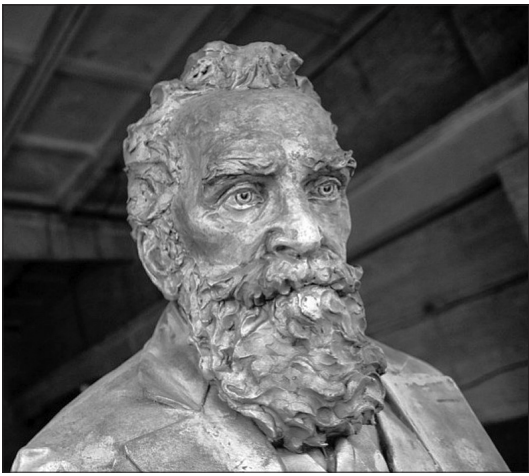
1910-aisiais ji vėl pradėjo veikti.

LRT

Kražių skerdynės 1893, (JAV lietuvių išleistas plakatas).

IŠVERSTI NEPUBLIKUOTI DR. JONO BASANAVIČIAUS TEKSTAI

Dr. Jonas Basanavičius. *E. Blaževič/LRT nuotr*

Švenčiame 167-ąjį Jono Basanavičiaus, laikomo tautos patriarchu, gimtadienį. Tačiau nedaugeliui girdėta, kad 28 metus daktaras J. Basanavičius gyveno Bulgarijoje, buvo šios šalies pilietis, ne tik kalbėjo, bet ir rašė bulgariškai.

Lietuviškai nepublikuotus J. Basanavičiaus laiškus ir straipsnius iš bulgarų kalbos išvertusi Birutė Želvytė-Daulenskienė su naujienų agentūra ELTA pasidalijo ne tik šia žinia, bet ir idėja, kaip žadinti atmintį, kad apie J. Basanavičių daugiau žinotų ne tik Lietuvos, bet ir kitų pasaulio šalių jaunimas.

Kaip priminė vertėja, didžiausias J. Basanavičiaus nuopelnas, kad gyvendamas Bulgarijoje jis inicijavo kurorto steigimą Varnoje, kuris garsus iki šiol. „Kadangi buvo labai kruopštus, netgi smulkmeniškai žmogus, ir tai matyti iš jo rašto, J. Basanavičius numatė, kad kurortas tarnaus ne tik žmonių sveikatinimui, bet ir bus naudingas vietos gyventojams – žmonės galės kurti mažas užieigas su kėdutėmis lauke prie jėjimo. Taip ir yra“, – sakė B. Želvytė-Daulenskienė.

Pasak vertėjos, kurortą J. Basanavičius steigė apžiūrėjęs Šveicarijos, kitų šalių kurortus, dabartine kalba kalbant, pats sudarė kainodarą, nustatydamas, kad kurorto darbuotojai ar atvykstantys vaikai už paslaugas mokės mažiau.

Kas iš Bulgarijos periodo laišku apie daktarą J. Basanavičių įstrigo vertėjai? Pasak B. Želvytės-Daulenskienės, kad buvo kritinio mąstymo žmogus, kovotojas už tiesą ir labai atkaklus.

„Viename iš laišku J. Basanavičius mini Kabakčejevą, kurį slaugė. Kai žmogus mirė, J. Basanavičius buvo viešai apkaltintas neprofesionalumu, kad „nugydė“ žmogų. Kitame to paties laikraščio numeryje J. Basanavičius pareikalavo išspausdinti tekstą „Kabakčejevo liga“, kuriame detalai, su visais mediciniais terminais aprašė atvejį, taip save išteisindamas“, – pavyzdį minėjo bulgariškai rašytą J. Basanavičiaus laišku

ir straipsnių vertėja.

J. Basanavičius taip pat yra detalai aprašęs, kaip slaugė savo žmoną, kuri vos po daugiau nei ketverių bendro gyvenimo metų mirė ant jo rankų nuo džiovos Bulgarijoje.

J o p a - ties rašytą ir daktarui Ivanui Šišmanovui siųstą CV vertėja vadina autentiška J. Basanavičiaus biografija.

Lietuviškai nepublikuotų J. Basanavičiaus Bulgarijos laikotarpio laišku ir straipsnių per mažai, kad būtų galima iškart leisti atskira knyga, bet, kaip mano vertėja, tai neabejotinai reikšminga medžiaga, kuri neturi likti nepublikuota.

„Žmogus per beveik 30 metų Bulgarijoje daug parašė apie Lietuvą, save, yra miesto bendruomenės kurortų steigimo protokolai, kuriuose dažnai minimas J. Basanavičius, jo paties prisistatymas“, – rodė B. Želvytė-Daulenskienė.

Kaip sako Rašytojų sąjungos narė, versdama tekstus ji stengėsi pajusti J. Basanavičių ir vertimą užrašyti taip, kaip jis būtų norėjęs pasakyti lietuviškai, nes bulgarų ir lietuvių kalbų struktūros skiriasi.

J. Basanavičiaus 167 gimtadienio šventė ir jo paminimo atidengimas aikštėje prie Filharmonijos vertėjai labai svarbūs. „Seniai reikėjo pagerbti šį žmogų, bet tuo pačiu ir giliau pasidomėti jo asmenybe, neapsiriboti dviem žodžiais „tautos patriarchas“, – įsitikinusi B. Želvytė-Daulenskienė.

Tokia ir projekto „Žadinkime atmintį“ idėja, kuri, sužinojus apie J. Basanavičiaus laišku bei straipsnių vertimus į lietuvių kalbą, kilo „Skrajojančio teatro“ režisieriui Juozui Pociui.

„Paėmę ažuolo sodinuką iš J. Basanavičiaus tėviškės Vilkaviškio rajono Ožkabalių kaimo, projekto „Žadinkime atmintį“ dalyviai, tarp kurių yra istorikų, aktorių, publicistų, žurnalistų, vyktume į Bulgarijos miestus, kuriuose gyventa J. Basanavičiaus. Varnoje, prie universiteto, kuriame mokosi studentai iš 40 pasaulio šalių, pasodintume ažuoliuką. Lentelėje prie jo trimis kalbomis – lietuvių, bulgarų ir anglų – būtų parašyta apie J. Basanavičių, taip išreiškiant pagarbą ir per jaunimą paskleidžiant žinią, kas buvo ir kaip pasitarnavo bulgarų bei lietuvių tautai šis žmogus“, – dalijosi vertėja.

Pasak B. Želvytės-Daulenskienės, jau susitarta su Varnos

universitetu, kad iš ten į Basanavičiaus tėviškę būtų parvežtas ir prie muziejaus pasodintas keramas bulgariškų rožių.

Idėjos autoriai dėl finansinės paramos projektui kreipėsi į vyriausybę, taip pat ieško privačių rėmėjų.

Bulgarijos archyvuose pilna medžiagos apie J. Basanavičių, tad kelionės po J. Basanavičiaus gyventas vietas tikslas – ne tik pagerbti mūsų tautai svarbią asmenybę, bet ir parsivežti medžiagos apie J. Basanavičių, kurios Lietuvoje nėra.

„Su bulgarais dėl visko susitarta, dabar ieškome galimybių Lietuvoje“, – sakė vertėja.

Mintis susirasti ir iš bulgarų kalbos išversti J. Basanavičiaus laiškus ir straipsnius B. Želvytė-Daulenskienė kilo perskaičius istoriko Algirdo Grigaravičiaus knygą „Atsiskyrėlis iš Suvalkijos“. „Ten buvo parašyta, kad lietuvių literatūros instituto archyvuose yra daug neverstų dalykų apie J. Basanavičių. Mes su vyru nuėjome į archyvus, susidarėme sąrašą. Būtent jis mane ir paskatino versti J. Basanavičių“, – prisiminė Eltos pašnekovė.

J. Basanavičius (1851–1927) – lietuvių visuomenės veikėjas, Nepriklausomybės akto signataras, gydytojas, tautosakininkas, vienas laikraščio „Aušra“ (Ausra) steigėjų, lietuvių mokslo draugijos įkūrimo iniciatorius. Gimė 1851 metų lapkričio 23 dieną Ožkabalių kaime Suvalkijoje, pasiturinčių ūkininkų šeimoje. Baigęs Lukšių pradžios mokyklą, mokėsi Marijampolės gimnazijoje. Tėvai norėjo, kad Basanavičius taptų kunigu, ragino jį stoti į Seinų kunigų seminariją, tačiau J. Basanavičius nusprendė studijuoti Maskvos universitete.

Iš pradžių įstojo į Istorijos-filologijos fakultetą, bet nuo 1874 m. rudens semestro perėjo studijuoti medicinos ir vėliau sėkmingai vertėsi medicinos praktika, nestokojo pacientų, o tuo pačiu ir pajamų.

J. Basanavičius publikavosi prestižiniuose medicinos žurnaluose, o Bulgarijoje 1891 metais išleista jo monografija „Bulgarijos sanitarijos etnografijos medžiaga“ iki šiol laikoma vienu pagrindinių Bulgarijos medicinos istorijos veikalų.

Baigęs studijas, nuo 1880 metų spalio iki gruodžio J. Basanavičius bandė verstis gydytojo praktika Maskvoje. Tačiau ten įsitvirtinti jam nepasisekė, tad kreipėsi į savo studijų laikų kolegas bulgarus, ar neatsirastų vakuojuanti gydytojo vieta Bulgarijoje. Sulaukęs atsakymo, kad jam siūloma dirbti Lomo miesto ligoninės vyriausiuoju gydytoju, J. Basanavičius nedvejodamas

pasiūlymą priėmė.

Lome gyveno ir dirbo porą metų, sėkmingai gydė ligonius, modernizavo ligoninę, vizitavo aplinkiniuose kaimuose. Bulgarijos valdžia jam mokėjo puikų atlyginimą – Basanavičius ne tik grąžino studijų metų skolas, bet ir sukaupė santaupų, kad kelerius metus galėtų gyventi vien iš jų.

Pirmąją poleminę publikaciją apie Lietuvos istoriją J. Basanavičius išspausdino dar studijuodamas Maskvos universitete 1875 m. Dirbdamas Bulgarijoje, jis jau reguliariai rašė istorinio ir patriotinio pobūdžio publicistiką. Iškalbingi Prūsijos lietuvininkų spaudoje („Naujajame keleivyje“, „Lietuviškoje ceitungoje“ ir kt.) paskelbtų Basanavičiaus straipsnių pavadinimai: „Atsiminkim!“, „Rubežiai ir skaitlius Lietuvos tautos“, „Kam teks tėvynė mūsų“, „Vai, pabuskie, o Lietuva!“,

1882 m. gegužę J. Basanavičius atsisakė tarnybos Lomo ligoninėje ir išvyko į kelionę po Europą, lankėsi Belgrade, Zagrebe, pusmetį gyveno Vienoje. 1882 m. lapkričio–gruodžio mėn. J. Basanavičius trumpam buvo sugrįžęs į Lietuvą – nuo tarnybos caro kariuomenėje bandė išgelbėti brolį, bet nepasisekė ir jis vėl išvyko į užsienį. Nuo 1882 m. gruodžio iki 1884 vasario J. Basanavičius gyveno Prahajoje, paskui vėl kelis mėnesius Vienoje.

Dvejus metus trukęs klajonių laikotarpis vadinamas romantiškiausiu ir laimingiausiu J. Basanavičiaus gyvenimo etapu. 1883 m. Prahajoje jis susipažino su savo būsima žmona Gabriele Eleonora Mol.

S u k ū r ė s š e i m ą J. Basanavičius iš naujo kreipėsi į kolegas Bulgarijoje dėl darbo šioje šalyje. 1884 m. buvo paskirtas Elenos miestelio ligoninės gydytoju, o 1885 m. grįžo į Lomo miestą, kuriame dirbo iki 1892 metų. Tai – vienas liūdniausių jo gyvenimo etapų: 1886 m. Basanavičius du kartus sunkiai sirgo, 1887 m. į jį dėl politinių priežasčių buvo paskėsinta – J. Basanavičius buvo du kartus peršautas, viena kulka įstrigo arti stuburo, jos niekada nepavyko išoperuoti; 1889 m. nuo džiovos mirė žmona.

Sujos išėjimu J. Basanavičius jautėsi visiems laikams praradęs asmeninę laimę, likęs tik nuoširdus įsipareigojimas Lietuvai ir visuomeninio gyvenimo rūpesčiai.

J. Basanavičius kelis kartus bandė gauti oficialų leidimą grįžti į Lietuvą, bet sulaukdavo neigiamo Rusijos caro administracijos atsakymo. Situacija pasikeitė 1904 m., kai Rusijoje

buvo atšauktas lietuviškos spaudos draudimas. Tuo pačiu ir J. Basanavičiaus veikla nebebuvo laikoma nusikalstama – nors oficialaus leidimo grįžti J. Basanavičius niekada negavo, 1905 m. nusprendė apsigyventi Vilniuje. Tuo metu jis jau buvo didelis lietuvių visuomeninio gyvenimo autoritetas.

Iš visos intensyvos ir labai svarbios J. Basanavičiaus veiklos išskiriami du jo nuopelnai – Didžiojo Vilniaus Seimo organizavimas 1905 m. ir lietuvių mokslo draugijos, iš kurios vėliau išaugo Lietuvos mokslų akademija, įsteigimas 1907 m.

J. Basanavičius 20 metų buvo šios draugijos pirmininkas bei tęstinio jos leidinio „Lietuvių tauta“ redaktorius. Tai buvo pirmasis rimtas mokslinis periodinis lietuvių leidinys. Be to, J. Basanavičius su Petru Vileišiu ir Povilu Matulioniu Vilniuje įsteigė dviklasę lietuvių mokyklą (1907), atidarė pirmąją lietuvių dailės parodą (1907), gelbėjo nuo pražūties Gedimino pilį, kurią 1912 m. buvo ketinama griauti.

1913 m. J. Basanavičius lankėsi JAV, rinkdamas aukas lietuvių mokslo ir dailės draugijų namams Vilniuje statyti. 1915 m. Vilniuje kartu su Mykolu Biržiška ir Povilu Gaidelioniu J. Basanavičius įsteigė pirmąją lietuvišką gimnaziją, vėliau pavadintą Vytauto Didžiojo vardu, ir dirbo joje mokinių gydytoju.

Pirmojo pasaulinio karo metu J. Basanavičiui teko patirti daug materialinių sunkumų, bet 1918 m. vasario 16 d. buvo paskelbtas Lietuvos Nepriklausomybės aktas.

Jo signatarai – nuo 1917 m. rudens Vilniuje veikiančios Lietuvos Tarybos nariai – ši dokumentą pasirašė lietuvių draugijos nukentėjusiems nuo karo šelpti patalpose Didžiojoje gatvėje (šiandien – Signatarų namai) vasario 16 d., 11 val. J. Basanavičius perskaitė Nepriklausomybės aktą, o Taryba jį patvirtino savo parašais.

1920 m. Želigovskio legionams užėmus Vilnių, J. Basanavičius liko gyventi okupuotame krašte, kiek įmanymas stengėsi palaikyti lietuviybę, nors Lenkijos valdžia į J. Basanavičiaus veiklą žiūrėjo priešišškai.

Vilniuje iškilmingai buvo paminėtas 70 metų J. Basanavičius jubiliejus, jis buvo išrinktas Lietuvos universiteto garbės daktaru. Šiuo laikotarpiu J. Basanavičius tapo tikru lietuvių tautinio atgimimo simboliu, lietuviybės sergėtoju ir gynėju okupuotoje sostinėje, jam priėjo „tautos patriarcho“ vardas.

1927 m. vasario 16 d. Vilniuje mirė J. Basanavičius iškilmingai palaidotas Vilniuje, Rasų kapinėse. **ELTA**

LATVIJOS VALSTYBINGUMO 100-MEČIO ŠVENTĖ KLIVLANDE

Klivlando, OH, latvių bendruomenės pirmininkas Haralds Mazzarinš pradeda Latvijos Nepriklausomybės šimtmečio šventę.

A.V.Matulionio nuotr.

Baltijos tautos – lietuviai, latviai ir estai – šiais metais atšventė savo 100 metų Nepriklausomybės šventę. Klivlando, Ohajus, latvių bendruomenė suorganizavo šią šventę š. m. lapkričio 18 d. latvių liuteronų šventovės salėje. Šis renginys buvo gerai parengtas, kaip visada vyko punktualiai, pavyzdingai pristatė tautiškumą (JAV ir Latvijos vėliavas) bei kultūrą (vyrai ir moterys, mergaitės

pasipuošę tautiniais rūbais). Klivlando, OH, latvių bendruomenės pirmininkas Haralds Mazzarinš pradėjo renginį prašymu visiems atsistoti įnešant vėliavas, po to buvo sugiedotas JAV himnas. Buvo pristatyti svečiai (tarp jų buvo lietuvių, estų ir latvių). Pirmininkas pakvietė prie

Latvijos Respublikos garbės konsulas Karlis S. Steinmanis sveikina renginio dalyvius.

A.V.Matulionio nuotr.

Jaunimas po savo programos pasirodymo.

A.V.Matulionio nuotr.

kad yra latvis („proud to be Latvians”). Toliau jis kalbėjo latviškai, bet kalbą pabaigė angliškai palinkėjimu „continue to be strong, free & devoted”.

Renginio programoje dalyvavo ir jaunimas.

Pagrindinis šios šventės įvykis buvo dviejų latvių pianistų, kurie atvyko iš Kanados, koncertas - tai Peteris Zarinš ir Ruta Vaivade. Pagal iš anksto ant stalų išdėstytą muzikinės (pianistų) programos sąrašą jis buvo platus. Šio straipsnio autorius nėra svetimas piani-

nu atliekamai muzikai, tačiau buvo akivaizdu, kad kai kurie rinkiniai buvo sunkoki publikai... Po koncerto autorius turėjo trumpus pokalbius su abiem pianistais.

Šio renginio trukmė nuo jos pradžios iki koncerto pabaigos buvo 2 val 16 min. Sprendžiant pagal dalyvių atsiliepimus koncerto laikas buvo našta.

Po koncerto visi dalyviai turėjo progą atsikvėpti prie stalų su šiltu maistu, kava, skanumynais ir vynu.

Algirdas V. Matulionis

JUNGTINĖ KARALYSTĖ

JK lietuvių labdaros pokylyje surinko beveik 26 tūkst. eurų

Jungtinėje Karalystėje gyvenantys lietuviai dešimtą kartą rinkosi į vieną svarbiausių metų renginių – labdaros pokylį.

Šiomet renginyje surinkta beveik 26 tūkstančiai eurų. Lėšos buvo renkamos skurdą

patiriantiems Lietuvos vaikams paremti – vaikų gerove besirūpinančiai organizacijai „Gelbėkit vaikus” ir „Vyrų fondui” – nevyriausybinei organizacijai, siekiančiai telkti ir skatinti profesinio įvertinimo sulaukusius vyrus

prisidėti prie pažeidžiamų visuomenės grupių problemų sprendimo.

Lietuvos Komercijos Rūmai Jungtinėje Karalystėje labdaros pokylius Londone organizuoja nuo 2008 metų, juose per pastaruosius 3 metus paaukota daugiau nei 140 tūkstančių eurų.

LRT

Stop kadras.

ČIKAGA, IL

Čikagos lietuviai sveikino Lietuvą tiesioginiame eteryje prieš milijonus amerikiečių

Penki tūkstančiai dalyvių, didžiuliai balionai, išpuošti automobiliai, profesionalūs orkestrai, šokėjai ir akrobatų. 400 tūkst. gatvėse ir 3,6 milijono žiūrovų, stebinčių

ši įspūdingą renginį per televizorių ekranus. Tai viena didžiausių Čikagos miesto švenčių – Dėdės Dan'o Padėkos dienos paradas.

Lietuvos nepriklausomy-

bės atgavimo šimtmečio proga prieš metus tautinių šokių grupė „Suktinis” (vadovė Giedrė Elekšytė-Knieža) praėjo didžiulę atranką ir su šimtu trispalvių simboliškai pristatė Lietuvą plačiai Amerikos visuomenei.

Šiais metais tautinių šokių grupė „Suktinis” praėjo

dar didesnę atranką ir pateko į koncertinę dalį, kurios metu Lietuvai buvo skirtos 2 minutės tiesioginio eterio. Užbaigiant šimtmečio minėjimo metus šis renginys ypatingas, nes pirmą kartą istorijoje lietuviai dalyvavo tokio dydžio renginyje, kurio proga pasaulis dar garsiau išgirdo mūsų šalies vardą. Jau ne pirmus metus ši renginį padėjo organizuoti LR gene-

ralinis konsulas Čikagoje, didžiausias Pasaulio Lietuvių Centras, įsikūręs Čikagos priemiestyje Lemonte bei minėtoji tautinių šokių grupė „Suktinis”. Šiais metais taip pat buvo pristatyta net 30 metrų ilgio trispalvė, prie kurios pristatymo prisidėjo JAV Lietuvių Bendruomenė, Čikagos lietuvių operos choro nariai bei Čikagos lietuvių bėgimo klubas.

15min.lt

Čikagos lietuviai Padėkos dienos parade.

15min.lt

BALTARUSIJA

Paminėta „Lietuvių kultūros diena Lydos regione”

2018 m. spalio 14 d. Lydoje paminėta Lydos lietuvių visuomeninio susivienijimo „Rūta“ organizuota šventė „Lietuvių kultūros diena Lydos regione”.

Šventėje dalyvavo ir LR generalinio konsulato darbuotojai. Sveikinindama šventės dalyvius, konsulė A. Kirkutienė padėkojo bendruomenei už Lydos lituanistinės mokyklos veiklą ir lietuvių puoselėjimą šiame Lietuvai etniškai artima Baltarusijos regione.

Susirinkusiems šventės svečiams lietuvių etnografi-

nus kūrinius atliko Arvydo Kirdos kapela, koncertavo Lydos lietuvių bendruomenės kaimo kapela „Rūta”, šoko, dainavo ir eiles skaitė jaunieji bendruomenės nariai – Lydos lituanistinės mokyklos mokiniai.

Lydos lietuvių visuomeninis susivienijimas „Rūta” (pirmininkė M. Mitiukevič) susibūrė 1999 m., vienija apie 100 Lydos lietuvių. M. Mitiukevič kartu yra ir šio susivienijimo sekmadieninės mokyklos vadovė.

LR URM

PARODOJE – LIETUVOS MINISTRAI, TAPEŲ NACIŲ IR SOVIETŲ AUKOMIS

Lapkričio 12 d. į Vilniaus Rotušėje atidaryta Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro parengta paroda, skirta sovietinės ir nacistinės okupacijos laikotarpiu represuotiems Lietuvos Respublikos ministrų kabinetų nariams atminti. Parodoje panaudota daug naujos, iki šiol niekur neeksponuotos vaizdinės medžiagos. Represuotų asmenų biografijas papildė fotografijos, dokumentai, spaudos leidinių faksimilės, laišakai iš Nepriklausomos Lietuvos laikotarpio, kalėjimuose ar tremties vietų, tarpukario Vilniaus ir Kauno panoraminiai vaizdai, rašoma pranešime spaudai.

Lapkričio 11 d. sukako 100 metų, kai buvo patvirtintas pirmasis atkurtos nepriklausomos Lietuvos ministrų kabinetas. Per 22 nepriklausomybės metus (nuo 1918 m. lapkričio 11 d. iki 1940 m. birželio 17 d.) buvo suformuotas 21 ministrų kabinetas, kuriame ministrais dirbo 100 politikų. Beveik pusė jų tapo sovietų ir nacių okupacijų aukomis: 16 sušaudyta, 10 mirė kalėjimuose ar lageriuose, 3 mirė tremtyje, 11 sugrižo iš lagerio ar tremties, 5 kalinti pirmosios sovietinės okupacijos laikotarpiu, bet buvo išlaisvinti per 1941 Birželio sukilimą. Taip pat žiauriai nukentėjo ir jų šeimos: buvo tremiamos į Komiją, Altajaus kraštą, Tomsko ir Novosibirsko sritis, vėliau dauguma šeimų iš Altajaus krašto perkeltos į Jakutijos šiaurę prie Laptevų jūros, rašoma pranešime spaudai.

Ministrai buvo išsilavinę žmonės: teisininkai, finansininkai, gydytojai, pedagogai, karininkai, dvasininkai, inžinieriai, žemės ūkio srities specialistai ir kt., mokėjo ne vieną užsienio kalbą, aktyviai reiškėsi spaudoje kaip leidinių iniciatoriai ir redaktoriai, mokslinių straipsnių, darbų, metodinių instrukcijų ir vadovėlių autoriai ar vertėjai, aukštųjų mokyklų dėstytojai ar kursų lektoriai.

Kiekvienas įnešė savo indėlį į Lietuvos valstybės raidą ir visuotinės gerovės kūrimą. Jų stiprybė buvo tikėjimas savo tėvynės ateitimi ir garbinga jos vieta tarp išsivysčiusių vakarietiško valstybių. Deja, visus pasiekimus sužlugdė sudėtinga geopolitinė padėtis, Antrojo pasaulinio karo metu Lietuva atsidūrė pačiame įvykių centre ir labai greitai visko neteko.

Sušaudyti ministrai

Pirmąją atkurtos Lietuvos vyriausybę sudarė septyni nariai, taigi, simboliškai ma-

tuojant šiuo skaičiumi, komunistai sušaudė dvi Lietuvos vyriausybes.

Iš 16 sušaudytų ministrų du buvo Ministrai Pirmininkai, net 6 vidaus reikalų ministrai, 2 krašto apsaugos ir švietimo ministrai ir t.t. Šių ministrų palaikai taip ir liko užkasti masinėse (tūkstantinėse) kapavietėse: Maskvos Komunarkoje, 12-ame km. prie Sverdlovsko, Kuropatų prie Minsko ir kt.

Sušaudyti šie ministrai:

Petras Aravičius – XV ministrų kabineto vidaus reikalų ministras, 1942 m. rugpjūčio 25 d. sušaudytas Sverdlovске, šeima ištremta į Altajaus kraštą.

Kazys Bizauskas – Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras, Steigiamojo Seimo narys, VI ministrų kabineto švietimo ministras, XX, XXI ministrų kabineto Ministro Pirmininko pavaduotojas, sušaudytas 1941 m. birželio 26 d. prie Bigosovo geležinkelio stoties Polocko r., Baltarusijoje.

Julius Čaplikas – Ketvirtito Seimo narys, XVII ministrų kabineto vidaus reikalų ministras, Nepriklausomybės kovų dalyvis, sušaudytas 1941 m. liepos 30 d. Butyrkų kalėjime Maskvoje.

Voldemaras Čarneckis – Steigiamojo Seimo narys, II ministrų kabineto finansų ministras, IV, V ministrų kabineto susisiekimo ministras, X, XI ministrų kabineto užsienio reikalų ministras, sušaudytas 1942 m. lapkričio 4 d. Sverdlovске, šeima ištremta į Altajaus kraštą.

Pranas Dovydaitis – Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras, III ministrų kabineto Ministras Pirmininkas, 1942 m. lapkričio 4 d. sušaudytas Sverdlovске, šeima ištremta į Tomsko sritį.

Antanas Endziulaitis – XI, XII ministrų kabineto vidaus reikalų ministras, Trečiojo Seimo narys, sušaudytas 1942 m. gruodžio 10 d. Sverdlovске, šeima ištremta į Altajaus kraštą.

Balys Giedraitis – XV ministrų kabineto krašto apsaugos ministras, Nepriklausomybės kovų dalyvis, sušaudytas 1941 m. birželio 27-osios Červenėje (Baltarusija).

Kazimieras Jokantas – Steigiamojo, Pirmojo, Antrojo ir Trečiojo Seimo narys, XI, XII, XXI ministrų kabineto švietimo ministras, sušaudytas 1942 m. rugpjūčio 25 d. Sverdlovске, šeima ištremta į Altajaus kraštą.

Jonas Masiliūnas – Trečiojo Seimo narys, XXI ministrų kabineto susisiekimo

Vilniaus Rotušėje Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro paroda. E. Blaževič/LRT nuotr.

ministras, Nepriklausomybės kovų dalyvis, sušaudytas 1941 m. lapkričio 23 d., šeima ištremta į Novosibirsko sritį.

Juozas Papečkys – XIII ministrų kabineto krašto apsaugos ministras, Klaipėdos sukilimo dalyvis, sušaudytas 1942 m. lapkričio 4 d. Sverdlovске, šeima ištremta į Altajaus kraštą.

Vytautas Petrulis – Antrojo Seimo Pirmininkas, III ministrų kabineto finansų ministras, VII, VIII, IX, X ministrų kabineto finansų, prekybos ir pramonės ministras, XI ministrų kabineto Ministras Pirmininkas ir finansų ministras, sušaudytas 1941 m. gruodžio 3 d.

Steponas Rusteika – XV, XVI ministrų kabineto vidaus reikalų ministras, sušaudytas 1941 m. birželio 24 d. Minsko kalėjime.

Kazimieras Skučas – XX, XXI ministrų kabineto vidaus reikalų ministras, Nepriklausomybės kovų dalyvis, sušaudytas 1941 m. liepos 30 d. Butyrkų kalėjime Maskvoje.

Zigmas Pranas Starkus – Steigiamojo, Pirmojo, Antrojo, Trečiojo Seimo narys, X ministrų kabineto vidaus reikalų ministras, sušaudytas 1942 m. rugpjūčio 25 d. Sverdlovске, šeima ištremta į Altajaus kraštą.

Jonas Sutkus – XX ministrų kabineto finansų ministras, Nepriklausomybės kovų dalyvis, sušaudytas 1942 m. gruodžio 10 d. Sverdlovске, šeima ištremta į Altajaus kraštą.

Antanas Tamošaitis – Steigiamojo Seimo narys, XX, XXI ministrų kabineto teisingumo ministras, sušaudytas 1941 m. liepos 30 d. Butyrkų kalėjime Maskvoje.

Nelaisvėje numarinti ministrai

Trylika ministrų mirė kalėjimuose, lageriuose ar trem-

tyje – simboliškai matuojant pirmosios vyriausybės narių skaičiumi, komunistai nelaisvėje numarino beveik dvi Lietuvos vyriausybes. Tarp jų – 3 Ministrai Pirmininkai, po 2 krašto apsaugos, žemės ūkio, susisiekimo ministrai. Pirmąjį Ministrą Pirmininką, daugiametį užsienio reikalų ministrą Augustiną Voldemarą NKVD-istai įvardino kaip Butyrkų kalėjimo kalinį Nr.1. Vieną ministrą – žydų reikalams – Lukiškių kalėjime numarino nacių valdžia.

Kalėjimuose, lageriuose ir tremtyje mirė šie ministrai:

Jonas Pranas Aleksa – Trečiojo Seimo narys, VI, VII, VIII ministrų kabineto žemės ūkio ir valstybės turtų ministras, XIV, XV, XVI vyriausybių žemės ūkio ministras, 1955 m. balandžio 22 d. mirė tremtyje, Svetlo Zelionoje, Tomsko sr.

Julius Indrišiūnas – Ketvirtito Seimo vicepirmininkas, XVIII, XIX ministrų kabineto finansų ministras, 1944 m. sausio 4 d. suimtas, 1945 m. sausio 4 d. mirė lageryje Komijos ASSR.

Juozas Jankevičius – XIV ministrų kabineto susisiekimo ministras, 1945 m. balandžio 22 d. mirė invalidų namuose Chvalinske, Saratovo sr.

Pranas Liatukas – V ministrų kabineto Krašto apsaugos ministras, Nepriklausomybės kovų dalyvis, 1945 m. rugsėjo 2 d. mirė Lukiškių kalėjimo ligoninėje.

Antanas Merkys – 1940 m. birželio 15–17 d. ėjo Lietuvos Respublikos Prezidento pareigas, III, IV, V, XIV ministrų kabineto krašto apsaugos ministras, XXI ministrų kabineto Ministras Pirmininkas, su žmona ir sūnumi kalinti atskirose kameroose Saratovo, Kirovo, Ivanovo, Butyrkų ir Vladimiro kalėjimuose, 1955 m. kovo 5 d. mirė Melenkų

invalidų namuose (Vladimiro sr.).

Vladas Mironas – Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras, Trečiojo Seimo narys, XVIII ministrų kabineto Ministras Pirmininkas, žemės ūkio ministras, XIX ministrų kabineto Ministras Pirmininkas, Lietuvos kariuomenės vyriausiasis kapelionas ir Kauno Šv. Mykolo (Igulos) bažnyčios rektorius, 1953 m. vasario 17 d. mirė Vladimiro kalėjime.

Stasys Putvinskis-Pūtvis – Ketvirtito Seimo narys, XVII ministrų kabineto žemės ūkio ministras, Nepriklausomybės kovų dalyvis, 1942 m. balandžio 4 d. mirė Gorkio kalėjime, šeima ištremta į Altajaus kraštą.

Mečislovas Reinys – XII ministrų kabineto užsienio reikalų ministras, vyskupas, 1953 m. lapkričio 8 d. mirė Vladimiro kalėjime.

Jokūbas Stanišauskis – XVI, XVII, XVIII ministrų kabineto susisiekimo ministras, 1943 m. balandžio 15 d. mirė Kansko kalėjime, Krasnojarsko kr., šeima ištremta į Altajaus kraštą.

Benediktas Feliksas Tomaševičius – VIII, XIII ministrų kabineto susisiekimo ministras, kalintas Rešotų lageryje, Krasnojarsko kr., 1942 m. sausio 23 d. mirė Kraslago Nižnij Pojmensko poskyrio ligoninėje, šeima ištremta į Altajaus kraštą.

Jokūbas Vygodskis – I, II ministrų kabineto ministras be portfelio žydų reikalams, Vilniaus sionistų bendruomenės pirmininkas, vokiečių gestapo kalintas Vilniaus Lukiškių kalėjime, kur 1942 m. pradžioje mirė.

Augustinas Voldemaras – I ministrų kabineto Ministras Pirmininkas, užsienio reikalų ministras ir krašto apsaugos

(Nukelta į 9 psl.)

BALTIJOS ŠALIŲ KULTŪRA PRISTATOMA FESTIVALyje „LES BORÉALES” NORMANDIJOJE

Minėdamos modernaus valstybingumo šimtmetį ir tęsdamos bendradarbiavimą, lapkričio 15–25 dienomis, trys Baltijos valstybės pirmą kartą kartu kultūrą pristato festivalyje „Les Boréales” Prancūzijoje. Lietuva šio festivalio garbės viešnia jau buvo 2003 ir 2013 metais. Festivalio lankytojai turi galimybę susipažinti su Baltijos valstybių klasikine ir šiuolaikine muzika, scenos menais, dizainu, kinu, fotografija, literatūra, iliustracija, klausysis diskusijų trijuose dešimtyse Normandijos regiono miestų.

Festivalio pradžią lapkričio 15 d. pažymėjo iškilmingas koncertas „Baltijos muzika” (Musica Baltica), kurio metu Kano teatre Ruano operos ir Ruano filharmonijos orkestrai atliko festivalio organizatorių parinktus XX a. Lietuvos, Latvijos ir Estijos kompozitorių – Vytauto Miškinio, Arvo Pärto, Pärto Uusbergo, Ėrikso Ešenvaldso, Veijo Tormiso, Peterio Vasko – kūrinius.

Lapkričio 16 d., atidžiai atrinktomis kino programomis visoje Prancūzijoje garsėjančiame kino teatre „Café des images” pristatyta Jono Meko trumpametražių filmų programa. J.

Meko filmus lydėjo legendinės kino montuotojos, dirbusios su E. Rohmeru, F. Truffaut, J.-L. Godard’u ir kitais Naujosios bangos režisieriais, dokumentinė juosta „Užrašai apie Joną Meką” (Notes on Jonas Mekas). Po seanso J. Raynal su publika dalijosi prisiminimais ir filmiškėmis savo gyvenimo istorijomis. Kano teatre „Comédie de Caen” jau nuo spalio 12 dienos eksponuojama specialiai šiam festivaliui ruošta paroda, skirta avangardinio kino kūrėjui iš Lietuvos. Baltijos valstybių kino programoje – ir daugiau lietuviškų filmų: klasika tapęs Arūno Žebriūno filmas „Gražuolė”, politines aktualijas liečiantis Šarūno Barto „Šerkšnas” ir spalvingas Eglės Vertelytės „Stebuklas”.

Festivalio programoje daug dėmesio skiriama Lietuvos dizainui, kurio parodą parengė ir specialiai Kunigaikščių rūmų šiuolaikinio meno erdvei – „Artotekai” – pritaikė Lietuvos dizaino forumas. Kano „Artotekos” direktorė Claire Tangy parodos atidarymo kalboje džiaugėsi, jog lietuvių dizaineriai savo kūryboje gvildena tokias svarbias temas kaip ekologinė etika ir organų donorystė.

Trys Baltijos valstybės pirmą kartą kartu „Les Boréales” festivalyje Prancūzijoje.

LR KM

„Les Boréales” organizatoriai pristatė Ruane gyvenančio lietuvių Arturo Sargaičio kūrybą. Naudojant įvairias medžiagas sukurti A. Sargaičio origamiai visą festivalio laikotarpį eksponuojami pagrindinėje festivalio būstinėje, įsikūrusioje XI a. statyti pradėtame Vieux-Saint-Sauveur bažnyčios pastate.

Mindaugo Kavaliausko fotografijų paroda „Kražių portretas” neseniai atnaujintoje Aleksio de Tokvilio bi-

bliotekoje bus eksponuojama net iki kitų metų sausio 27 dienos. Parodos atidarymą pažymėjo M. Kavaliausko filmo „Išdidžiai drovūs”, pristatančio Lietuvos fotografiją 1988–2018 m., peržiūra. Filmą ir parodą festivalio auditorijai pristatė pats autorius.

Lietuvos literatūrai atstovavo šiais metais Prancūzijoje įvertintas Jaroslavas Melnikas, kurio romano „Tolima erdvė” vertimas į prancūzų kalbą buvo apdovanotas kaip geriausias

fantastinis kūrinys 2018 m. J. Melnikas kartu su Latvijos poetu, dramaturgu Indreku Koffu ir Estijos rašytoju Tiitu Aleksejevu dalyvavo diskusijoje, kokie literatūros žanrai geriausiai tinka skirtingoms istorijoms.

Lietuvišką kultūrinių renginių programą praturtino kūrybinio-akademiniio bendradarbiavimo projektas, kurio metu, lapkričio 12–17 dienomis, Lora Juodkaitė Kano konservatorijos studentams vedė šokio meistriškumo pamokas. LR KM

(Atkelta iš 8 psl.)

PARODOJE – LIETUVOS MINISTRAI, TAPĘ NACIŲ IR SOVIETŲ AUKOMIS

ministras, II, III, IV, V ministrų kabineto užsienio reikalų ministras, XIV ministrų kabineto Ministras Pirmininkas, užsienio reikalų ministras, krašto apsaugos ministras, suimtas kartu su žmona, 1942 m. gruodžio 16 d. mirė Butyrkų kalėjime (NKVD jį įvardino kaip Butyrkų kalėjimo kalinį Nr.1).

Aleksandras Žilinskas – XV, XVI ministrų kabineto teisingumo ministras, 1941 m. birželio 14 d. su sūnumi ištremtas, 1942 m. sausio 21 d. mirė Krivošeine, Tomsko sr. **Represuoti, bet likę gyvi**

11-ai ministrų iš represijų pavyko grįžti gyviems, tačiau be sveikatos: pvz., krašto apsaugos ministras Mykolas Velykis pakeliui iš lagerio mirė Vilniuje, taip ir nepasiekęs namų Kaune, dar trys po grįžimo greitai mirė. Devynis iš jų represijoms pasmerkė komunistai, vieną – naciai, o dar vienas buvo kalintas ir nacių, ir komunistų.

Iš kalėjimų, lagerių ir tremčių grįžo šie ministrai:

Leonas Bistras – Pirmojo, Antrojo ir Trečiojo Seimo narys XII ministrų kabineto Ministras Pirmininkas, krašto apsaugos ir užsienio reikalų ministras, IX, X, XIV, XX ministrų kabineto švietimo

ministras, du kartus kalintas lageriuose: 1941–45 m. ir 1950–54 m., sugrįžęs po trejų metų mirė.

Vladas Rafaelis Jurgutis – Steigiamojo Seimo narys, VI, VII ministrų kabineto užsienio reikalų ministras, lito „tėvas”, 1943–45 m. nacių kalintas Štuthofo koncentracijos stovykloje.

Petras Klimas – Nepriklausomybės Akto signataras, VI ministrų kabineto užsienio reikalų ministras, nacių kalintas 1943–44 m., komunistų kalintas 1945–54 m.

Silvestras Leonas – XVIII, XIX ministrų kabineto vidaus reikalų ministras, Nepriklausomybės kovų daly-

vis, kalintas du kartus: 1940–41 m. ir 1945–54 m., 1956 m. grįžo iš tremties.

Juozas Skaisgiris – XIX ministrų kabineto žemės ūkio ministras, Nepriklausomybės kovų dalyvis, Klaipėdos sukilimo dalyvis, kalintas 1940–43 m., su šeima ištremtas 1948–58 m.

Aleksandras Stulginskis – Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras, Lietuvos Respublikos Prezidentas, Steigiamojo Seimo Pirmininkas, Trečiojo Seimo Pirmininkas, II ministrų kabineto ministras be portfelio, III ministrų kabineto Ministro Pirmininko pavaduotojas, vidaus reikalų, maitinimo ir viešųjų darbų ministras, IV ministrų kabineto žemės ūkio ir valstybės turtų ministras, kalintas 1941–54 m., iš tremties su žmona grįžo 1956 m.

Konstantinas Šakenis – Ketvirtojo Seimo Pirmininkas, Trečiojo Seimo narys, XIV, XV ministrų kabineto švietimo ministras, kalintas 1941–51 m., iš tremties grįžo 1956 m., po trejų metų mirė.

Stasys Šilingas – Pirmojo ir Antrojo Seimo narys, XIV, XVI, XVII ministrų kabineto teisingumo ministras, kalintas 1941–54 m., iš tremties grįžo 1961 m., po metų mirė, šeima ištremta.

Juozas Tonkūnas – XVI, XVII, XVIII, XIX ministrų kabineto švietimo ministras,

kalintas 1941–54 m., 1955 m. su šeima grįžo iš tremties.

Juozas Urbšys – XIX, XX, XXI ministrų kabineto užsienio reikalų ministras, Nepriklausomybės kovų dalyvis, kartu su žmona (atskirose kameroose) kalinti 1940–54 m., iš tremties su žmona grįžo 1956 m.

Mykolas Velykis - I, II ministrų kabineto krašto apsaugos ministras, kalintas 1944–54 m., mirė pakeliui į namus.

Dar penki komunistų suimti ministrai buvo išlaisvinti po 1941 m. Birželio sukilimo:

Teodoras Daukantas – X, XI, XIV ministrų kabineto krašto apsaugos ministras, kalėjo pusę metų.

Kazys Germanas – XIX, XX ministrų kabineto susisiekimo ministras, Nepriklausomybės kovų ir Klaipėdos sukilimo dalyvis, kalėjo metus laiko.

Jonas Gudauskis – XIX ministrų kabineto teisingumo ministras, kalėjo pusę metų.

Ignas Musteikis – XIV, XV ministrų kabineto vidaus reikalų ministras, Nepriklausomybės kovų dalyvis, kalėjo metus laiko.

Petras Šniukšta – XVI, XVII ministrų kabineto krašto apsaugos ministras, kalėjo metus laiko.

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras

Vilniaus Rotušėje Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro paroda. E. Blaževič/LRT nuotr

LANKĖSI ARCHYVARAI IŠ LIETUVOS

Lapkričio 22 d. Lituanistikos tyrimo centre, lydimi LR generalinio konsulo Čikagoje Mantvydo Bekešiaus, lankėsi Lietuvos vyriausiasis archyvaras Ramojus Kraujelis bei Lietuvos centrinio valstybės archyvo direktorius Dalius Žižys. Svečiai apsilankė naujose LTC patalpose Lemonte ir pateikė metodinių patarimų, kaip racionaliau organizuoti archyvų darbą, kaip tinkamiau pritaikyti patalpas naujam LTSC archyvų pastatui. Svečiai susipažino su LTC stažuotojais ir talkininkais. Taip pat kalbėtasi apie LTC vaizdo archyvą ir galimybes jį skaitmeninti bei padaryti prieinamą visuomenei, aptartos bendradarbiavimo galimybės. LTC jau daugelį metų bendradarbiauja su Lietuvos archyvarais, siekdamas išeivijos archyvus populiarinti Lietuvoje.

LTC Valdybos pirmininkė Kristina Lapienytė

E. Weir nuotraukoje LTC Tarybos pirmininkas dr. Robertas Vitas, filmų kūrėjas Arvydas Reneckis, Valdybos pirmininkė Kristina Lapienytė, LCVA direktorius Dalius Žižys, Lietuvos vyriausiasis archyvaras Ramojus Kraujelis.

LIETUVIŠKOS KULTŪROS BEIEŠKANT

Šis straipsnis yra apie du Amerikos lietuvių finansinės paramos fondus, įkurtus teikti JAV veikiančioms lietuvių organizacijoms paramą jų veiklai plėtoti, jas modernizuoti ir stiprinti, siekiant jų užsibrėžtų tikslų. Metams bėgant, dėl vadovų mirties, nesugebėjimo juos pakeisti kitais ir finansinės paramos stokos daug organizacijų jau tik atmintyje. Keleto nepaprastai duosnių asmenų dėka „Dirva“ šį mėnesį mini

104 metų nenutrūkstančios veiklos sukaktį. Tai išlikimo pavyzdys kitoms organizacijoms. Plačios apimties „Dirvos“ gyvavimas yra įmanomas tik krauju, prakaitu ir ilgomis darbo valandomis – be jokio atlyginimo. Šiuo metu „Dirva“ yra ant finansinės prarajos krašto. Dėl šios priežasties „Dirva“ kreipėsi į keletą paramos šaltinių, tačiau jie net nesiteikė į šį prašymą atsakyti. Iš ankščiau minėtų dviejų fondų

vienas yra Ilinojaus valstijoje, o kitas yra „Dirvos“ kaimynystėje - Klivlande, Ohajaus valst. Abiejų fondų paramos teikimo būdai yra panašūs, deja, jie nesupranta, kas sudaro lietuvių kultūrą, nesilaiko savo pačių sukurtų statutų, nesugeba analizuoti paramos prašančių organizacijų pajamų ir išlaidų formų. Dar blogiau - kai kurie minėtų fondų nariai prestižo dėlei apsimeta suvokiantys savo atsakomybę paramos ieškantiems. Vieno fondo vyriausias

vadovas tiesiog skaičiuoja pupas. Gaila. Užsispyrusiai ieškant „Dirvai“ būtinos finansinės paramos, man teko telefonu kalbėtis su vienu mano gerbiamu asmeniu. Jis paklausė, ar šio prašymo tikslas yra sentimentas. Man atsakius, kad sentimentas

nėra šio prašymo priežastis ir kad priežastis yra noras išlaikyti išeivijoje lietuvių kalbą, tautiškumą ir lietuviškąją kultūrą, jis atsiuntė labai duosnią auką. O, kad turėtume daugiau tokių, reikalą suprantančių žmonių!

Algirdas V. Matulionis

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA girdima antradieniais 9:00-10:00 val. vak. iš WPAT stoties 930 AM banga.

Interneto svetainė: WWW.WPAT930AM.COM
Dėl pranešimų ir skelbimų kreiptis į dr. Giedrę Kumpiką, 82-32 Bell Blvd., Hollis Hills, NY 11427. Tel. (718) 776-1687. Fax: (718) 479-8923. E-mail: amberwings@mac.com

PAGERBTAS ŽINOMAS KREMLIAUS KRITIKAS

2018 m. lapkričio 8 d. Aspeno institutas (*The Aspen Institute*) Niujorke, „The Plaza“ viešbutyje, surengė 35-ąjį metinių apdovanojimų pokylį, kuriame buvo pagerbti investicijų bendrovės „Hermitage Capital Management“ įkūrėjas ir generalinis direktorius Bill Browder bei aktorė, prodiuserė, verslininkė Sarah Jessica Parker.

Bill Browder buvo pagerbtas už jo nuopelnus priimant vadinamąjį Magnickio įstatymą, nukreiptą prieš žmogaus teises pažeidinėjančius rusų pareigūnus. Šį įstatymą priėmė JAV Kongresas,

Vytas Prunskis (kairėje), Bill Browder ir Andrew Crown Aspeno instituto iškilmingame pokilyje.

Lietuvos Respublikos Seimas ir kitos valstybės.

Iškilmingame renginyje dalyvavo LR garbės konsulo JAV dr. Jono Prunskio sūnus Vytas Prunskis ir iš litvakų šeimos kilęs Andrew Crown – su juo V. Prunskis

kartu baigė studijas Harvardo universitete, o dabar drauge plėtoja savo verslą Niujorke. Pokylio metu surinktos lėšos bus skirtos Aspeno instituto veiklai plėtoti.

LR garbės konsulato Aspene (CO) informacija

STRINGA SAULĖS MŪŠIO MEMORIALO STATYBOS

Nuo Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo kilusi idėja pastatyti Saulės mūšio (1236 m. rugsėjo 22 d.) įamžinimo memorialą dėl lėšų trūkumo stringa. Joniškio savivaldybė, kurios teritorijoje iškils memorialas, sutinka finansuoti tik dalį darbų ir prašo pinigų iš valstybės.

Lietuvos vardo tūkstanmečiui žadėtos baigti memorialo statybos prieš kelerius metus sustojo ir neaišku kada bus baigtos. Vienas iš svarbiausių Lietuvos istorinių įvykių, kai lietuviai sutriuškino Kalavijuočių ordiną, prisimenamas kiekvieną rudenį, minint Saulės mūšio metines.

„Lietuva keisčiausia neturi nei vieno įamžinto mūšio lietuvių pergalei atminti. Tai iš tikrųjų labai liūdina ir labai rimta. Kartais mes dejuojam, kad jaunimas negerbia savo istorijos. O kaipgi gerbs? Jeigu mes šito negalim atlikti. Čia yra politinis trum-

pareigiškumas. Saulės mūšis nei istoriškai, nei politiškai niekam nebetrukdo“, – sako Lietuvos kultūros fondo vadovas Hubertas Smilgys.

Maždaug pusė memorialo statybos darbų – padaryta. Supiltos dvi kalvos, iškastas tvenkinys, trinkelėmis iškloti takai, įrengtos požeminės komunikacijos. Tačiau likusioms statyboms reikia papildomų pinigų.

Skačiuojama, kad architekto Algimanto Černiausko suprojektuotas memorialas iš viso kainuos beveik 1,5 milijono eurų. Į statybas jau investuoti 600 tūkstančių. 2019 metais Joniškio rajono savivaldybė sutinka skirti apie 120 tūkstančių. Pasak Seimo vicepirmininkės Rimos Baškienės, lėšų skirs ir valstybė.

Savivaldybė tikina, kad šis objektas jai didelė našta, nes papildomų pinigų reikės ir memorialo priežiūrai. **LRT**

DR. VINCO KUDIRKOS PAMINKLO ESANTI KLAIDA NEBUS TAISOMA

Dėl įveltos klaidos Vinco Grybo sukurtas paminklas Vincui Kudirkai nebus perdarytas. Kudirkos Naumiestyje prieš 84 metus kuriant paminklą himno autorius pasendintas dvejais metais – klaidingi gimimo metai ir mėnuo. Apie klaidą skelbs prie paminklo pritvirtinta informacinė lentelė. Muziejininkai sako, kad neteisinga V. Kudirkos gimimo data buvo užfiksuota dar atidengiant paminklą, tačiau tada tai nesureikšmintą.

Vincas Kudirka gimė 1858 metų gruodžio 31 dieną, o paminkle iškalta data skelbia, kad jis pasaulį išvydo 1856 metų lapkričio 31 dieną – šios dienos lapkritis nėra neturi.

„Klaida tai buvo pastebėta tuoj pat. Kai paminklas buvo

Stop kadras.

LRT

atidengtas, ant kitą dieną pastebėjo Justinas Kudirka, tuoj laikraščiuose pasirodė, bet tai klaidai perdaug dėmesio nebuvo kreipiama”, – sako V.

Kudirkos muziejaus vedėja Irena Zinkevičienė.

Gruodžio pabaigoje minint Kudirkos 160 gimimo metines prie paminklo turėtų

atsirasti lentelė, informuojanti apie klaidą.

Klaidą norėta registruoti kaip rekordą – ilgiausiai Lietuvoje viešą nepastebė-

„DIRVAI” AUKOJO:

St.George’s CWV Post 613, Cleveland, OH.....	50
A.Balas, Richmond Hts., OH.....	20
G.Karsokas, Cleveland, OH.....	20
Z.Vaikus, Seven Hills, OH	20
V.Radzevicius, Livonia, MI	15
A.Tamoshaitis, New Richmond, WI	10

Visiems aukotojams nuoširdžiai dėkojame

tą klaidą, tačiau agentūra „Factum” tokio rekordo neregistruoja. **LRT**

PASVALYJE STATOMAS PAMINKLAS KUNIGAİKŠČIUI ŽYGIMANTUI AUGUSTUI

Stop kadras

Pasvalyje netrukus bus atidengtas paminklas, skirtas Lietuvos Didžiosios

Kunigaikštystės kunigaikščiui Žygimantui Augustui. Šiame mieste kunigaikštis

su Livonijos ordinu pasirašė svarbias sutartis.

Apie 5 metrų aukščio ir 7 tonas sveriantis Žygimanto Augusto biustas su postamentu iškils Pasvalio centre. Jo autoriai – tie patys Ukrainos skulptoriai, kurie kūrė ir Kauno „Laisvės karį”.

„Mes atidžiai išstudijavome XVI–XVII a. piešinius ir paveikslus, būdingiausius veido bruožus įamžinome skulptūroje”, – sakė skulptorius Olesis Sydorukas.

„Studijuodami Lietuvos istoriją, atvertėme naujus Ukrainos istorijos puslapius, taip pat ir Lenkijos bei Baltarusijos. Tai – mūsų bendra istorija, kuri sovietų laikais nebuvo dėstoma. Dabar vienas svarbiausių mūsų tikslų – parodyti faktus, kurie iki šiol

ukrainiečiams ir lietuviams buvo nežinomi”, – kalbėjo skulptorius Borisas Krylovas.

Paminklo kunigaikščiui Žygimantui Augustui nebūtų be Pasvalio garbės piliečio, mecenato Prano Kiznio. Jis pasiūlė įamžinti garsinusių Pasvalį žmonių atminimą, iš 9 asmenybių buvo išrinktas Žygimantas Augustas.

„Ką galima būtų padaryti tėviškei tinkamo, kad įkvėptumėm žmones optimizmo ir paliktumėm mažiausią pėdsaką istorijoje ateinančioms kartoms”, – teigė paminklo mecenatas, verslininkas P. Kiznis.

1557 m. Žygimantas Augustas Pasvalyje pasirašė 3 istorines sutartis su Livonijos ordinu ir taip išgarsino Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės

pakraščio miestelį. Viena sutarčių, sudaryta prieš Maskvos kunigaikštį, nutraukė Livonijos ordino ir Lietuvos nesutarimus. Šis susitaikymas vaizduojamas Pasvalio muziejuje esančiame dailininko Jono Vaitekūno paveiksle.

„Pasvalys pasirinktas pasirašant sutartį kaip strateginė vieta, ir pakankamai gera strateginė vieta. Netgi jeigu mes šiai dienai visoje švietimo sistemoje, istorijos mokyme kalbame apie Pasvalio sutartį, ko anksčiau nebūdavo, tai yra vienas iš tokių svarbių momentų, ką mes diegiam savo jaunimui. Pasvalys vertas, kad jo statula čia būtų”, – sakė istorikas Marius Skardžius.

Paminklo kunigaikščiui atidengimas numatytas gruodžio pradžioje. **LRT**

„SENGIRĖ” TAPO DIDŽIAUSIO JAV DOKUMENTINIŲ FILMŲ FESTIVALIO DALIMI

Tarptautiniai filmų festivaliai į savo programas dažniausiai įtraukia tik naujausius filmus bei pirmenybę teikia pasaulinėms premjeroms, tačiau net ir praėjus metams po „Sengirės” premjeros IDFA festivalyje, filmo kūrėjai buvo pakviesti į vieną prestižiškiausių JAV dokumentinių filmų festivalių „DOC NYC”. „Sengirė” tai yra jau 33 tarptautinis festivalis, pranešė filmo režisierius Mindaugas Survila.

Amsterdamas, Tel Avivas, Kopenhaga, Sidnėjus, Londonas ir kiti didieji pasaulio miestai – dokumentinė poema „Sengirė” jau aplankė daugiau nei 20 pasaulio valstybių, garsindama Lietuvos vardą.

„Prieš peržiūrą buvo labai įdomu, kaip vietiniai niu-

jorkiečiai pajaus ir supras šį filmą. Juk Niujorkas didžiulis metropolitenas, kur visi skuba ir nemažą gyvenimo dalį praleidžia po žeme, keliaudami iš namų į darbą ar atvirkščiai. Kitaip tariant jie gyvena visai kitokį gyvenimą ir turi visai kitokias patirtis nei kad lietuviai Lietuvoje”, – prieš seansą JAV sakė M. Survila.

Bilietai į lietuviškosios sengirės istoriją buvo išparduoti likus savaitei iki specialiojo seanso. „DOC NYC” programos sudarytoja Ruth Somalo, pristatydama „Sengirę” neslėpė, jog tai yra jos filmas – favoritas.

„Po seanso buvau kiek nustebęs, kai žiūrovai uždavė daugybę klausimų, kurie niekuo nesiskyrė nuo klausimų, kuriuos uždavė Sidnėjuje, Zarasuose ar Tomske. Matyt,

visai nesvarbu, kokiomis sąlygomis gyveni, tačiau pamatinis požiūris į gamtą yra labai panašus visiems”, – įspūdžiais dalijosi Mindaugas.

LRT

PRENUMERUOKITE DIRVA

DIRVA

LAIMANDAS JAV SENIGIRAS
LIETUVOS GARBES PILIEČIO
MECENATO PRANO KIZNIO

**METAMS - \$55,
PUSEI METŲ - \$40,
PIRMA KLA SE - \$78,
ORO PAŠTU Į UŽSIENĮ
METAMS - \$130.00**

Organizatorių nuotr.

I „LTEAM APDOVANOJIMUS 2018” NOMINUOTA DAUGIAU NEI 60 ATLETŲ

Lietuvos tautinis olimpinis komitetas paskelbė pavar- des atletų, kurie pretenduoja tapti geriausiais 2018 metų Lietuvos sportininkais. LTOK organizuojamuose presti- žiniuose „LTeam apdova- nojimuose” – disko metiko Andriaus Gudžiaus, plaukikės Rūtos Meilutytės, baidarinin- ko Artūro Sejos, dviratininkės Simonos Krupeckaitės, krep- šininko Domanto Sabonio ir kitų geriausiai šiais metais pasirodžiusių atletų pavardės, sakoma pranešime spaudai.

Devyniose „LTeam apdo- vanojo 2018” nominacijose – daugiau kaip 60 kandida- tų į asmeninius ar komandų apdovanojimus, 20 sporto disciplinų atstovai. Net 41 pretendentas – „Metų popu- liariausio” sportininko kate- gorijoje. Kitose nominacijoje į geriausiųjų vardą pretenduoja nuo trijų iki septynių sportinin- kų, komandų ar trenerių.

Prestižiniuose „LTeam ap- dovanojimuose” specialiais apdovanojimais bus pagerbti geriausi 2018 metų sportin- ninkas ir sportininkė, vyrų ir moterų komandos, treneris ir trenerė, metų proveržio bei populiariausio Lietuvos atleto nominacijų nugalėtojai.

LTeam apdovanojimų nugalėtojus renka Lietuvos tautinio olimpinio komite- to, Lietuvos sporto žurna- listų federacijos, Lietuvos sporto federacijų sąjungos, Nacionalinės sportininkų aso- ciacijos bei Lietuvos trenerių asociacijos deleguoti asmenys ir įgalioti atstovai. Jų sprendi- mas sudarys 70 procentų ga- lutinio rezultato. 30 procentų sprendžiamą balso palikti visuomenei.

Tiesa, „Populiariausio sportininko” nominacijos nu- galėtoją lems tik tautos balsas, t.y. atviras visuomenės balsa- vimas.

Daugiau apie projektą ir balsavimą – svetainėje [LTeam.lt](#).

Balsuoti už kiekvienos nominacijos favoritus galima kasdien. Balsavimas vyks iki gruodžio 15 dienos.

LTeam apdovanojimų geriausieji bus paskelbti gruodžio 20 dieną Vilniuje, „Compensa” koncertų salėje vyksiančiame iškilmingame renginyje.

Metų populiariausio spor- tininko nominacijos nugalėtoją lems tik visuomenės balsai. Įpusėjus balsavimui iš 41 kan- didato liks 9 daugiausiai balsų

Organizatorių nuotr.

surinkę sportininkai. Būtent jie tęs kovą dėl mėgstamiausio Lietuvos sportininko vardo.

Į nominacijas sportininkai įtraukti už pasiekimus nuo 2017 metų gruodžio 1 dienos iki 2018 metų gruodžio 1 die- nos. Šių metų gruodžio mėnesį pasižymėję atletai bus įtraukti į kitų metų apdovanojimus.

„LTeam apdovanojimai” yra kasmetinis prestižinis ge- riausių Lietuvos sportininkų pagerbimas. Į juos pretenduoja tik olimpinio sporto šakų atsto- vai. **LRT**

E. KAVALIAUSKAS ĮSPŪDINGU NOKAUTU IŠKOVOJO DU ČEMPIONO DIRŽUS

E. Kavaliauskas.

Top Rank Boxing nuotr.

Lap- kričio 16 d. Oklahomoje boksininkas Egidijus Kavaliauskas per tris raundus įveikė iki tol nie- kam nepralaimėjusį Roberto Arriazą iš Nikaragvos. Tai buvo 21-oji Lietuvos

boksininko pergalė profesio- naliame bokse. Jis apgynė Šiaurės Amerikos (NABF) čempiono diržą ir iškovojo R. Arriazai priklausiusį WBO tarpkonti- nentinį čempiono diržą.

E. Kavaliauskas padidi- no savo galimybes kitamet susikauti su WBO pusvidu- tinio svorio kategorijos pa- saulio čempionu amerikiečiu Terence`u Crawfordu. **LRT**

M. VASILIAUSKAS IZRAELYJE NUGALĖJO 145-ĄJĄ PASAULIO JAUNIŲ RAKETĘ

Izraelyje vykstančio Tarp- tautinės teniso federacijos (ITF) II kategorijos jaunių (iki 18 metų) turnyro „HAP International Junior Tournament” vaikinų vienetų varžybų antrajame rate lapkričio 13 d. 16-metis lietuvis Matas Vasiliauskas (592-oji pa- saulio jaunių raketė) 7:5, 7:6 (7-

5) įveikė šeštąją turnyro raketę 17-metį britą Blu Bakerį (145). Tai buvo ketvirtoji iš eilės Lietuvos tenisininko pergalė turnyre Izraelyje. „Esu laimingas, kad pavyko laimėti prieš tokio aukšto lygio žaidėją, bet per daug džiaugtis nėra kada. Svarbu išlaikyti tokią

pačią koncen- traciją ir toliau tęsti, ką pra- dėjau”, – po pergalės sakė Balžeko teni- so akademijos auklėtinis. **LRT**

JAKUBS AND SON

Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.
William J. Jakubs Jr.
Stephen Waite

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuootojai

936 East 185th Street, Cleveland, OH 44119
36000 Lakeshore Blvd. Eastlake, OH 44095
Telefonas (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama,
Teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

Now serving Lithuanians, including former Taupa Members!

Latvian Cleveland Credit Union

1385 Andrews Avenue
Lakewood, Ohio 44107
216-228-1996 or 800-577-1996
latvian@ameritech.net

Hours: Mon, Wed, Fri 9:00AM-3PM
Tue 9:00AM-5:30PM
Sun 9:30-10:30AM, 1st and 3rd Sundays each month, except Federal Reserve holiday weekends

View our Website and Facebook page for a list of our services:
www.latvianclevelandcu.org
www.facebook.com/latvianclevelandcu

California Lithuanian Credit Union

Santa Monica, CA

Savings 1.25%
IRA 1.50%

(310) 828-7095
info@clcu.org www.clcu.org

Credit Cards | Mobile Banking
International & Domestic Wires
Teen Accounts | College Savings